

శ్రీఅరవిందులు

జాతీయ విద్యావిధానము

అఖిల భారత పత్రిక, ఆగస్టు 2006

విషయసూచిక

విద్య

దేశానికి ఏ రకమైన విద్యావిధానం బాగుంటుంది అనే అంశంపై అభిప్రాయాలకు కొదవే లేదు. ప్రస్తుత విద్యావిధానము అసమగ్రము. అన్న విషయంపై భేదాభిప్రాయము లేదు. ఆధునిక కాలంలో విద్య అంటే శాస్త్రసాంకేతిక విద్యయే అనేది సాధారణ అభిప్రాయము. ఎందుకంటే ఇదే ఉపాధి కల్పించేది కనుక. దేశభవితవ్యం ఆ దేశ తరగతి గదులలో రూపుదిద్దుకుంటుంది అనేది వాస్తవం. భారతీయ విద్యావిధానము యూరోపియను విద్యావిధానానికి పూర్తి అనుకరణ అన్నది నిర్వివాదాంశము. దీనిని పూర్తిగా గర్హించనవసరము కూడా లేదు. కాకపోతే ఇది పూర్తిగా మేధోపరమైన విద్య. It feeds the mind, but starves the spirit. అందుకే

ఈ విద్యావిధానము అసమగ్రము, ఏకపక్షము. యూరపులో కొన్ని విప్లవాత్మక ప్రముఖ ఉద్యమాలు – *the Renaissance, the Reformation, the Industrial Revolution, Political Revolution* – కొన్ని శతాబ్దాల కాలవ్యవధిలో తలెత్తితే, భారతదేశంలో ఇవన్నీ ఇంచుమించు ఏకకాలంలో (19-20 శతాబ్దాల మధ్య కాలంలో) చోటు చేసుకొని దేశాన్ని అతలాకుతలం చేశాయి. దీనికి తోడు దేశపరాధీనత ఫలితంగా విలువలు తలక్రిందులైనవి. పాశ్చాత్య విద్యావిధానం తప్ప దేశానికి మరొక గత్యంతరం లేని దుస్థితి ఏర్పడింది. మన విద్యాలయాలు శాస్త్ర సాంకేతిక నిపుణుల శిక్షణ కార్యక్రమంలో తలమునకలై, పోటాపోటిగా teaching shops గా రూపాంతరీకరింపబడ్డాయి. ఇదొక అస్తవ్యస్థ, గందరగోళ పరిస్థితి. ఒక పద్మవ్యూహంలో చిక్కుకొని ఉండటమే తప్ప బయలుపడే మార్గం తోచని పరిస్థితి. విద్యాలయాలలో అన్ని స్థాయిలలో ఆధ్యాత్మిక విలువల ప్రాతిపదికగా విద్యాబోధన జరగాలి. ఎలా? నూర్లేళ్ల క్రితమే శ్రీఅరవిందులు ఈ సమస్యాని సూటిగా ఎదుర్కొన్నారు. విశ్లేషించారు. పరిష్కార మార్గాలు సూచించారు. వాటిని కార్యరూపంలో పెట్టాలంటే చిత్తశుద్ధి, పట్టుదల, ఆత్మవిశ్వాసం లాంటి ఎన్నో సల్లక్షణాలతో సంసిద్ధం కావాలి. అందుకు సిద్ధంగా ఉన్నామా? *'All can be done if the god touch is there'* మరి అధ్యయనం చేసి ఆలోచించండి.

– సంపాదకుడు

నూరేళ్ల క్రితం – III

(శ్రీఅరవిందులు – జాతీయవిద్య)

శ్రీఅరవిందుల బరోడా సంస్థాన ఉద్యోగం పదమూడు సంవత్సరాలకు కొంచెం పైబడి సాగింది. ఇందులో మూడొవంతు బరోడా కాలేజీలో ఇంగ్లీషు, ఫ్రెంచి భాషాధ్యాపకులుగా, వైస్ ప్రిన్సిపాలుగా వ్యవహరించారు. 1905-1906 నుంచి ఏక్టింగ్ ప్రిన్సిపాలుగా పనిచేశారు. బ్రిటిషువారు ప్రవేశపెట్టిన విద్యావిధానంలో శ్రీఅరవిందులు విసుగు చెందారు. బరోడా కాలేజీలో ప్రొఫెసరుగా పని చేసిన సందర్భంగానే వారికీ అనుభవం కలిగింది. సహజంగా చురుకైన, విశిష్టమైన, కోమలమైన భారతీయ మేధ బలహీనమై, మొద్దుబారేటట్లు చేస్తోందని వారు భావించారు. అదే సమయంలో బెంగాలు జాతీయోద్యమంలో బహిరంగంగా పాల్గొనే అవకాశం కోసం నిరీక్షిస్తున్నారు. బెంగాలు జాతీయకళాశాల స్థాపన ఆ అవకాశం సమకూర్చింది. బరోడా సర్వీసుకు స్వస్తి చెప్పి, ఈ కళాశాల ప్రిన్సిపాలుగా చేరే సదవకాశం వారికి లభించింది. సుబోధ్ మల్లిక్ అనే ఆయన ఆ కళాశాలకు లక్ష రూపాయిలు విరాళం ఇస్తూ, శ్రీఅరవిందులను అందులో ప్రొఫెసరుగా రూ 150/- లు నెల జీతంతో నియమించే షరతు పెట్టారు. ఆ నాటికి శ్రీఅరవిందులు బరోడాలో తీసుకుంటున్న నెల జీతం రు 450/- ఆగస్టు 14, 1906 న బెంగాలు జాతీయ కళాశాల ప్రారంభోత్సవం కలకత్తా టౌను హాలులో జరిగింది. (సరిగా నూరేళ్ల క్రిందట) ఆ మరుసటి రోజు శ్రీఅరవిందుల 34 వ జన్మదినం. కళాశాల ఆరంభించినది కూడా ఆ రోజే.

ఈ కాలేజీ ప్రారంభానికి కొంచెం ముందే శ్రీఅరవిందుల వారికి '*వందేమాతరం*' పత్రికతో సాన్నిహిత్యం ఆరంభం అయింది. మొదటి నుంచీ వీరి ఆసక్తి కాలేజీపై కంటె, పత్రిక – అది ప్రాతినిధ్యం వహించే పార్టీపైననే. శ్రీఅరవిందులకి కాలేజీ మేనెజిమెంటు వారితో విభేదాలేమీ లేకున్నా, జాతీయ ఆశయాలకు అనుగుణంగా విద్యావిధానాన్ని నడిపించే అవకాశం వారికి

కల్పింపబడ లేదనేది మాత్రం స్పష్టం. అలాగైన కూడా వారు ఒక సంవత్సరం కాలేజీ ప్రిన్సిపాలుగా ఉంటూ, నిరాటంకంగా బోధన సాగించారు. '*వందేమాతరం*' కేసు వీరిపై బనాయింపబడినపుడు కాలేజీ కార్యనిర్వాహకులకు ఇబ్బంది కలుగకూడగదని భావించి తమ పదవికి రాజీనామా చేశారు.

అనువాదం: సంపాదకుడు

జాతీయవిద్య

(ఉపోద్ఘాతం)

I

(1920-1921 సం॥లో '*ఆర్య*' పత్రిక ఆఖరి రెండు సంచికలలోను శ్రీఅరవిందులు ఈ రెండు అధ్యాయాలు వ్రాశారు.)

సార్వత్రికవిద్యయొక్క ఆవశ్యకత, నిర్దిష్టమైన దాని యోగ్యత ఆధునిక మేధావికి ఒక బలమైన సిద్ధాంతం అయింది. మేల్కొన్న జాతీయతావాదం, ఉదారబుద్ధి – ఈ అంశానికి పట్టుగొమ్మలు. ఈ అంశం ఎంతవరకు నిరాక్షేపణీయము అనేది వేరే సంగతి. జాతి మేధోసంబంధమైన కృషికి నేడు ఇది తప్పనిసరి అంశం. పోతే, దీనికి సంబంధించి, అందరికీ అంగీకారయోగ్యమైన సాధన సంపత్తి లేదు. విద్యకి సంబంధించి సహేతుకము, సముజ్వలము, ఆదర్శవంతము, ఆచరణ యోగ్యము – అయిన సమ్యక్ అవగాహన కూడా లేదు. ఇదొక అనిశ్చిత పరిస్థితి. దీనికి తోడు దేశంలో నెలకొని ఉన్న అసాధారణ పరిస్థితులు – మేల్కొన్న స్వాతంత్ర్య పిపాస, భిన్న ప్రాచ్య, ప్రాశ్చాత్య సంస్కృతీ నాగరికతల సంఘర్షణ, రాజకీయ పరాధీనత, విద్యావిధానము, తత్సంబంధ విధాన నిర్ణాయక అధికారాలు విదేశీయుల చేతుల్లో ఉండటం, ఇంగ్లీషు, భారతీయ మనోవైఖరుల – పరస్పర బలవంతపు భేటీ – ఇవన్నీ జాతీయ విద్యావిధానం కోసం డిమాండును బలపరచినాయి. కాని, ఈ విషయమై సుస్పష్టమైన భావాలు కలిగి ఉండటం అత్యావ

శ్యకం. లేకపోతే పరిస్థితి తలక్రిందులై గందరగోళమైపోతుంది. జరిగినది కూడా అదే.

2) నిజమైన విద్య స్వరూపస్వభావాలు ఎలా ఉండాలి? ఇది తెలుసుకోకుండా జాతీయవిద్య గురించిన అవగాహన అసమగ్రంగానే ఉంటుంది. అందరూ ఏకగ్రీవంగా అంగీకరించే విషయం ఒకటి ఉంది. అది, ఇప్పుడున్న విద్యాలయాలలో, విశ్వవిద్యాలయాలలో విద్యాబోధన బాగు లేదు – సరికదా – జాతీయతాభావాన్ని, ఆత్మగౌరవాన్ని, వ్యక్తిత్వాన్ని దెబ్బతీసేదిగా ఉంటోంది. ఆదర్శాలు, పద్ధతులు, మౌలికవిషయాలు – పాశ్చాత్య ప్రభావానికి లోబడి ఉంటున్నాయి. సరే. కాని ఇలా వ్యతిరేక నిర్ణయానికి వచ్చినంత మాత్రాన సరిపడదు. దీనికి మరి ప్రత్యామ్నాయమేది? మనిషికి ఆచరణయోగ్యమైన విధానము ఏమిటి? ఈ విషయంలో సరియైన అవగాహన లేదు. స్కూలుకి, కాలేజీకి – 'జాతీయ' విశేషణము చేర్చి స్వజాతీయుల పరిపాలనలో వాటిని ఉంచినంత మాత్రాన సమస్య పరిష్కారం కాదు. ఈ స్వజాతీయులు కూడా మనం గర్హించే విద్యావిధానంలో శిక్షణపొంది వచ్చినవారే కదా! అంతేకాక, అదే విధానానికి ఏవో కొన్ని మార్పులు, చేర్పులు చేసి, పాఠ్యాంశాలలో సాంకేతికపరంగా కొన్ని మదింపులు చేసి – హమ్మయ్య పనైపోయింది – అని సంతృప్తిపడటం మేధోపరంగా పిల్లిమొగ్గలు వేయటమే! సమస్య పరిష్కరింపబడదు, సరికదా, అటు తిరిగి, ఇటు తిరిగి, ఉన్న చోటికే మళ్లీ తిరిగి రావటం ఔతుంది. పేరు మార్చుకున్న సంస్థలు మెరుగైన విద్య నందించవచ్చు. అందించకపోవచ్చు. కాని, అది ఎంతవరకు జాతీయము అనేది మాత్రం, సానుభూతితో కూడిన, సదవగాహనాపరులకు కూడా సందేహాస్పదమే.

3) నిజానికి సమస్య శక్తికి మించిన ప్రయాసతో కూడినది. దీనికి తగిన ఆలోచన, ఆచరణ ఎక్కడ నుంచి ఎలా మొదలు పెట్టాలి, ఏయే నిబంధనలు, నియమాలు పరిగణనలోనికి తీసుకొని వ్యవస్థీకరించాలి – అనేది తెలుసుకోవటం అంత సులువు కాదు. ఎన్నో చిక్కుపరిస్థితులు. రూపొందించవలసినది పూర్తిగా

నవ్యమైనది. ప్రాచీన భారతదేశంలో అమలులో ఉండే ఏదో ఒక పాతసూత్రాన్ని, పద్ధతిని, వ్యవస్థని పునరుజ్జీవింప చేయడం కాదు. గత నాగరికత, సంస్కృతులకు అనుగుణంగా అప్పుడు అది ఎంతో మేలైనదిగా ఉండి ఉండవచ్చు. గతంలోకి వెళ్లటం అసంభవం, నిష్ప్రయోజనం. వర్తమాన అవసరాలకి, భవిష్యత్తులో ఇతోధికంగా రాబోయే అవసరాలకు ఇది ఏమాత్రం సరిపడకపోవచ్చు. మరొక ప్రత్యామ్నాయం ఏమంటే – ఇంగ్లీషు, జర్మన్, లేక అమెరికన్ (పాశ్చాత్య) విద్యావిధానాలను తీసుకొని, మార్పులు చేర్పులు చేసి, భారతీయమైన పై పై మెరుగులు అద్ది రూపొందించటం – ఇది ఆకర్షణీయము, తేలికైన విధానంగానే ఉంటుంది. ఇందుకు పెద్దగా బుర్ర పాడుచేసుకో నవసరం ఉండదు. క్రొత్తగా ప్రయోగించి చూడవల్సిన అవసరమూ ఉండదు. జాతీయం చేయవలెననే గగ్గోలు ఉండదు. చేయవల్సినదల్లా, అధికారం మార్పిడి, బోధనా మాధ్యమంలోమార్పు, పాఠ్యాంశముల ప్రమాణ, పరిమాణములలో సర్దుబాట్లు. కాని నేను మాత్రం ఇంతకంటె ఉన్నతమైన, లోతైన, పరిశీలనాత్మకమైన ఆలోచనా విధానాన్ని చేపట్టవలె ననుకుంటాను. భారతీయ జన జీవనాలకి (ఆత్మ), స్వభావానికి, స్వధర్మానికి, సంస్కృతీ సంప్రదాయాలకు, అవసరాలకు – అనుగుణమైన విద్య కోసం అన్వేషణ కావాలి. దీని రూపకల్పన ఎంత కష్టమైనా అగు గాక. అలాగని కేవలం గతాన్ని పట్టుకుని వ్రేలాడటం కాదు. భారతీయాత్మ వికాసం, సనాతనధర్మ పరిరక్షణ ఆలంబనంగా వర్తమాన భవిష్యదవసరాలకు అనుగుణంగా, పురోగమన భారతీయ అభివృద్ధికి తోడ్పడే విధివిధానం గురించిన స్పష్టమైన అభిప్రాయాలు ఏర్పరుచుకోవాలి. ఇందుకోసం లోతుగా, మూలాధారాలలోకి చొచ్చుకొనిపోవాలి. కార్యాచరణలో పెట్టే ముందు వాటిని సుస్థిరపరచుకోవాలి. ఆరంభం కట్టుదిట్టంగా ఉండాలి. లేకపోతే విషయం వక్రమార్గం పడుతుంది. చేరవలసన గమ్యం చేరకపోగా, నిరర్థక వైఫల్యానికి దారితీస్తుంది.

4) ముందుగా 'జాతీయవిద్య' అనే భావానికి సంబంధించి పసలేని అభ్యంతరాలను గురించి సంశయనివృత్తి చేసుకోవాలి.

వీటి ఔచిత్యం, ఉచితానుచితాలు వివేచన చేసి అవగాహనకు రావాలి. 'జాతీయవిద్య' అనేది అంతగా పట్టించుకోవల్సినంతటి ముఖ్యవిషయం కాదు. అసలీ భావనే యుక్తమైనది కాదు. అసంబద్ధమైనది. సంకుచితమైనది. దేశభక్తికి, దీనికి ముడిపెట్టడం సరి కాదు. మంచి పౌరశిక్షణ అందివ్వటమే దీని ప్రాముఖ్యత. ఇందు కోసం ప్రత్యేకంగా జాతీయ విద్యావిధానమునకు ఆవశ్యకత ఏమి ఉన్నది? పౌరశిక్షణ అన్ని దేశాలకు సమానమే కదా! ప్రాచ్య పాశ్చాత్యదేశాలు – ఇంగ్లండు, జర్మనీ, జపాను, ఇండియా – ఏ దేశమునకైనా జాతి అవసరాలు సమానమే కదా! సత్యజ్ఞానాలకు ఎల్లలు ఉంటాయా? అలాగే విద్య కూడా – ఇది సార్వజనీనము. జాతి, ప్రాంతీయ విభేదాలు ఉండవు. ఉదాహరణకు శాస్త్రవిజ్ఞాన విద్యకి స్వదేశీ, విదేశీ తేడా ఏముంటుంది! యూరపు దేశాల నుండి మనకు దఖలుపడినాయని ఆధునిక శాస్త్రవిజ్ఞాన సత్యాలను విస్మరించలేము కదా! గెలీలియో, న్యూటను – వీరితోను, వీరి తర్వాతవారితోను, వచ్చిన శాస్త్రవిజ్ఞానాన్ని బహిష్కరించి, స్వదేశీయమని, భాస్కర, ఆర్యభట్ట, వరాహమిహిర మొదలైన ప్రాచీన విజ్ఞాన శాస్త్రవేత్తలనాటి విజ్ఞానానికే పరిమితమై ఉండిపోగలమా! అలాగే భాషాబోధన విషయంలో కూడా సంస్కృతం, ఇతర ప్రాంతీయభాషా బోధనలు, లాటిను, ఇతర యూరోపియను ప్రాంతీయభాషా బోధనలు – వీటిలో తేడా ఏముంటుంది? ప్రాచీన తక్షశిల, నలంద విద్యాలయాలు పాటించిన బోధనా పద్ధతులను ఇపుడు అనుసరించగలమా! కాకపోతే ఇపుడు మనం డిమాండు చేయగలిగేది – ఇంగ్లీషుకు బదులు స్థానికంగా మాట్లాడుకునే భాష మాధ్యమంగా విద్యాబోధన జరగాలని, ఇంగ్లీషుకి ద్వితీయస్థానం ఇవ్వాలని. ఈ మార్పుయొక్క ఉచితానుచితాలు కూడా యోచించవలసిన అవసరం లేకపోలేదు. 20 వ శతాబ్దంలో ఉన్న మనం, చంద్రగుప్త, అక్బరు కాలాన్ని పునరుద్ధరించలేము. కాలానుగుణంగా, సత్య, జ్ఞానాభివృద్ధిలో పురోగమనం సాగించాలి. విద్యావిషయకంగా వెనుకబడి ఉండలేము. విద్య ఆధునిక జవజీవాలతో పరిపుష్టంగా ఉండాలి.

5) జాతీయతాభావాన్ని హాస్యాస్పదం చేసినప్పుడు జాతీయ విద్యకి సంబంధించిన అభ్యంతరాలన్నీ యుక్తంగానే ఉంటాయి. సంస్కరణ వ్యతిరేక తిరోగమన గతరూపాలతో దీనిని ముడిపెట్టి నప్పుడు ఇది హాస్యాస్పదంకాక మేరమౌతుంది! ఈ గతరూపాలు (the past forms) అలనాటి మన సంస్కృతికి, సజీవ వ్యవస్థాపక రూపాలుగా విలసిల్లినవే. మరిప్పుడు అవి మృతప్రాయమైనవి. జాతీయవిద్య అంటే ఇది కాదు. మన ప్రయత్నము కూడా అందుకు కానే కాదు. మనం అభ్యర్థించేది (demand) సజీవమైన అంతస్సారంతో కూడిన జాతీయవిద్య. అంటే గతానికి తిరోగ మనం కాదు. భాస్కరుని గణితశాస్త్ర, ఖగోళశాస్త్రాల వైపు దృష్టి మరల్చటం కాదు. స్వదేశీయత అంటే రైలు, మోటారు వదిలి ఎద్దుబండి కోసం వెంపర్లాడటమా! కాకపోతే ఈ విషయంలో కొంత తిరోగమన భావావేశం లేకపోలేదు. లోకజ్ఞానం వెర్రితలలు వేయకపోనూ లేదు. ఈ పిచ్చిప్రవర్తనలు అసలువిషయాన్ని భంగ పర్చాయి. మితమీరిన ఈ వింతస్వభావాలు మౌలిక అంశాన్ని భ్రష్టు పట్టించాయి. ఇక్కడ మనం జీవలక్షణంతో కూడి, సారభూ తమై, ప్రాణప్రదమైన అంశాన్ని పరిగణనలోనికి తీసుకోవాలి. ఇక్కడ మనకి సమస్య – ఆధునికతా? ప్రాచీనతా? అని కాదు. పైనుంచి ఇక్కడికి మనం దిగుమతి చేసుకున్న నాగరికతయా? లేక – ఎంతో గొప్ప భవిష్య సంభావ్యతలతో కూడిన భారతీయ మేధోస్వభావసంపత్తియా? సమస్య – ఆధునికత, ప్రాచీనతల మధ్యకాక వర్తమాన, ఉజ్వల భవిష్యత్తుల మధ్య అయిదవ శతా బ్దానికి తిరోగమనంకాక రాబోయే ఉజ్వల శతాబ్దాల వైపుగా పురోగమనం. కృతకమైన, అసంబద్ధ వర్తమానస్థితుల నుంచి దూసుకొని ముందుకు పోవటం. తన సహజ స్వాయత్తమైన ఉన్న తోన్నత అంతర్నిహితశక్తుల సమీకరణ కోసం. – అదే – భార తీయ ఆత్మశక్తి వికసనం కోసం. ఇదే మనం గట్టిగా కోరుకొ నేది; కావాలని పట్టుపట్టేది (demand).

6) జాతీయ విద్యావిధానానికి పాఠ్యాంశ సేకరణ అత్యావ సరము, ప్రధానాశయము కాకూడదు. అధ్యయన అంశాల విష

యసేకరణ గురించిన నిర్జీవభావనతో (the lifeless academic notion) జాతీయవిద్యకి వ్యతిరేకవాదం ఆరంభమౌతుంది. వివిధ అధ్యయన అంశాల విషయసేకరణ విద్యావసరాలలో ఒకటి మాత్రమే. అదే సమస్తము, ప్రధానము కాదు. మానవ మానసిక, ఆత్మశక్తుల ఏకీకరణ, పరిపుష్టి విద్యకి ప్రధాన ఆశయం. సంస్కార సౌశీల్యాలను, జ్ఞానఇచ్ఛాశక్తులుగా వాటిని ఆవహానం చేసుకునే టట్లు దాని రూపకల్పన – ఇదీ కనీస ఆశయం. ఇది వ్యక్తియొక్క విచక్షణాశక్తిని అపరిమితంగా పెంచుతుంది. సైన్సు అందించే శాస్త్రీయ విజ్ఞానమే మనకు కావాలనుకుంటే, పాశ్చాత్య విజ్ఞానా న్నంతటినీ ఒకేమారు ఆపోశన పట్టేయవచ్చు. లేదా వివిధ భాగా లుగా అధ్యయనం చేసి అభ్యసించవచ్చు. విజ్ఞాన సముపార్జన కాక, ఆర్జించిన విజ్ఞానాన్ని ఎలా వినియోగిస్తాము? ఏ ఫలితాన్ని సాధించేందుకు ఉపయోగిస్తాము? ఇతర మానసిక అంశాలకు ఎలా అన్వయిస్తాము? సాధారణ వివేక వివేచనలనెలా ప్రభావితం చేసుకోగలుగతాము? ఇదీ భారతీయ శేముషీ విశేష లక్షణం. దీనిని బలోపేతం చేసుకోవాలి. మనోవైజ్ఞానిక సుసంప్రదాయా లతో భారతీయ మేధస్సు సుసంపన్నమైనది. అత్యున్నత ప్రాధా న్యాలతో కూడిన సాంస్కృతిక లక్ష్యలక్షణాలుగా ఇది అభివ్యక్త మైనది. సంస్కృతము, ఏ ఇతర ప్రాంతీయభాష అయినా సహజ పద్ధతిలో, మనసును ఉత్తేజపరిచేరీతిలో నేర్చుకోవాలి. పాతపద్ధ తులను పట్టుకునే వ్రేలాడ నవసరం లేదు. ఎలా నేర్చుకున్నా స్వాయత్తమైన జీవలక్షణాన్ని పట్టుకుని పునరుద్ధరించి, పరిపుష్టం చేసి అవిచ్ఛిన్నంగా సాగేటట్లు స్థిరపర్చుకోవాలి. ఇంగ్లీషు, మరియే ఇతర యూరోపియను భాషనైనా నేర్చుకొని, ఆయా దేశాల భిన్న సంస్కృతి, జీవనవిధానాలు తెలుసుకొని, మన చుట్టూ ఉన్న ప్రపంచంతో సహకార సద్భావాలు పంచుకోవాలి. ఇందుకు తోడ్ప డేదే అసలు సిసలైన జాతీయవిద్య దీని లక్ష్యము, లక్షణము, ఆద ర్శము ఇవే కావాలి. ఆధునిక శాస్త్రవిజ్ఞాన సత్యాలను విస్మరించ కూడదు. భారతీయమైన సత్యము, మేధస్సు, ఆత్మ – వీటిని ఆలం బనంగా జాతీయవిద్యావిధాన నిర్మాణం కావాలి.

7) ప్రతికూలమైన రెండో వాదం – యూరోపియను నాగరికతయే మనకు శరణు; దీనిని మనం ఆర్జించాలి. మన విద్యా విధానాన్ని కూడా తదనుగుణంగా మలుచుకోవాలి – అనే అంశంపై ఆధారపడి ఉంది. ఇది పసలేని వాదం. లోతుగా పరిశీలిస్తే నిలపడదు. ప్రాచీన ఐరోపా సంస్కృతి, నాగరికత నిర్మాణ మూలాలు – తూర్పుదేశాలైన ఈజిప్టు, చాల్డియా, ఫోనిషయా, ఇండియాలలో స్థిరపడి ఉన్నవి. తర్వాత గ్రీకు, రోమను నాగరికతల సంపర్కంతో యూరోపియను నాగరికత ఒక మలుపు తిరిగింది. కానీ అదీ అట్టే కాలం నిలపడలేదు. కొంతకాలం అయినాక అరబ్, ఇతర తూర్పుదేశాలు, భారతదేశంతో సహా – వీటి నుంచి ఇంకా మరింత విస్తృతంగా Renaissance Period (14-16 శతాబ్దులు) పునర్నవీకరణ కాలానికి సంబంధించిన పునరుజ్జీవ ప్రాభవములను ఆకళించుకొన్నది. తర్వాత ట్యుటోనిక్, లాటిన్, సెల్టిక్, స్లావ్ – జాతుల సంస్కృతీ ప్రభావాల దిశగా మళ్లినది. ఈ విధంగా పలు మలుపులు తిరుగుతూ, ఎన్నెన్నో సంస్కృతుల ప్రభావాలకి లోబడిన యూరోపియను నాగరికత మానవజాతి మేధస్సును (మధ్యయుగాలలోను, పిమ్మట కూడా) బాగానే ఆకట్టుకుంది. ఎంతవరకు ఆకట్టుకుందీ అంటే – జాతికి యూరోపియను నాగరికతయే అంతిమ లక్ష్యం, అవశ్యం అనుసరణీయం – అనేంతవరకు వెళ్లింది. కాని ఇది, ఆసియా దేశాల నాగరికతా విధానాలకు సరిపడలేదు; స్వీకారయోగ్యంగా లేదు. ఉండదు కూడా. ఎందుకంటే, వీటి అన్నిటికంటే ఉన్నత, సంస్కృతీ సంప్రదాయాల నేపథ్యం కలిగిన దేశాలివి. యూరోపియన్ నాగరికత వల్ల వచ్చిన నవ్యతని, వైవిధ్యాన్ని తమ నాగరికత సంస్కృతులతో, తమ మనో, ఆత్మ, సాంఘిక స్వభావాలకు, జీవనశైలికి అనుగుణంగా అన్వయించుకోగలిగి, తద్వారా తమ భవిష్య సంస్కృతీ సంప్రదాయాలను సృష్టించుకోగలిగే ప్రాచ్యదేశ జాతులివి. నేటి విజ్ఞానశాస్త్ర, హేతువాద, పారిశ్రామిక, మిథ్యా ప్రజాస్వామిక యూరోపియను నాగరికత – పతనావస్థలో, అంతరించే ప్రక్రియకి చేరుకున్నది. కూలిపోతున్న నాగరికతను పట్టుకుని

వ్రేలాడటం మతిమాలిన పనే! పురోగమనశీలురైన పశ్చిమదేశ మేధావులు వారి నాగరికత పతనమయే సాయం సంధ్యాసమయంలో, ఆధ్యాత్మికత జీవనాడిగా ఉండే నాగరికత కోసం ప్రాగ్దిశాన, ప్రాచ్యదేశాల – ముఖ్యంగా భారతదేశం వైపుగా – ఆశగా చూస్తున్నారు. ఈ తరుణంలో మనమేమో మన అంతర్నిహిత ఆత్మవైభవాన్ని ప్రక్కన పెట్టి, కూలిపోతున్న మరణోన్ముఖమైన యూరోపియన్ గతాన్ని నమ్ముకుని, దానినే పట్టుకొని వ్రేలాడటం అబ్బురమే కదూ!

8) ఇక చివరి అభ్యంతరం – ఇది మానవ మస్తిష్కం ఎక్కడైనా సరే ఒకేలా, ఒకే మూసలో పోతపోయబడినదిగా ఉంటుందనే స్థిరనమ్మకంపై ఆధారపడినది. కాని ఇది సరైనది కాదు. పసలేని నీరసమైన మూఢనమ్మకం. దీనిని పట్టించుకోనవుసరము లేదు. కారణం – విశ్వమానవ ఆత్మ, బుద్ధి – వీటికి అనుబంధంగా ఉండేదే.! అనంత వైవిధ్యం కలిగిన వ్యక్తి మనసు, ఆత్మలు. ఇవి సాధారణ, అసాధారణ లక్ష్య లక్షణాల మేళవింపు. ఈ రెండింటి నడుమ మధ్యంతరశక్తిగా (an intermediate power) జాతీయ మనో ఆత్మలు ప్రవర్తిస్తాయి (the mind of a nation) ఇదే ప్రజానాడి (the soul of a people) ఈ మూడింటినీ – విశ్వజనీన, జాతీయ, వ్యక్తిగత – బుద్ధి ఆత్మలు – విద్యావిధాన రూపకల్పనప్పుడు పరిగణనలోనికి తీసుకోవాలి. ఏ విద్యావిధానమైనా కూడా వ్యక్తియొక్క మనో ఆత్మల ఆమంత్రణకు అనుకూలంగా, సజీవమై ఉండాలి. యాంత్రికం కాకూడదు.

మూలం: శ్రీఅరవిందులు

అనువాదం: కర్రా వెంకటేశ్వర్లు

II

జాతీయవిద్య అనగానే ఎదురొచ్చే అభ్యంతరాలు, ఆక్షేపణలు, అపోహాలు ముందర తొలగించుకోవాలి. ఆ తర్వాత దానిపై ఒక నిశ్చితవైఖరి, స్థిరాభిప్రాయం ఏర్పరుచుకోవాలి. భారతదేశంలో జాతీయవిద్యకు మూలసూత్రాలు ఏ విధంగా ఉండాలి, దాని ద్వారా సాధించాల్సింది ఏమిటి? దాన్ని సాధించడానికి మనం అనుసరించవలసిన మార్గాలు ఎలా ఉండాలి? మొదలైన అంశాల న్నిటినీ సూత్రప్రాయంగా సమీకరించుకోవాలి. ఇది కొంచెం కష్టసాధ్యమే. ఎందువల్లనంటే చాలా కాలం నుంచీ విద్యావిషయం గానైతే నేమి, సాంస్కృతిక విధానాల్లోనైతేనేమీ, ఇంకా అనేక విషయాల్లో జాతీయతాభావాన్ని పోగొట్టుకొని భావదాశ్యంలో ఉన్నాము. ఇంతవరకూ జాతీయతను పునరుద్ధరించుకొనే ఆలో చన ఏమి జరగలేదు. ఆయా విషయాల్లో ఒక అంగీకారమూ లేదు, బేధాభిప్రాయమూ లేదు. ఏదైనా ఉంటే అది అనిశ్చిత భావావేశం మాత్రమే. మన తెలివితేటలకి, అలవాట్లకి, చపలచిత్తానికి సరి తూగే అపరిపక్వభావాలతో సంతృప్తిపడి ఉండిపోయాము. దాని వల్ల ఏ ఫలితం లేకపోగా మరింత అస్తవ్యస్త పరిస్థితి ఏర్పడింది. అందువల్ల మనం ముఖ్యంగా ఆలోచించవలసిందీ, చేయవలసిందీ ఏమిటంటే మన జాతీయస్వభావ స్వరూపాదులు, ఉద్దేశాలకు ఎటువంటి విద్య అవసరమో స్థిరాభిప్రాయం ఏర్పరుచుకోవాలి. ఆ దృక్పథంతోనే ఇప్పటి వ్యర్ధ, బూటక, యాంత్రిక విద్యా విధానానికి ప్రత్యామ్నాయంగా సజీవమైన సృజనాత్మక విద్య ద్వారా భావిభారత యువతను తీర్చిదిద్దే ప్రయత్నం చేయాలి.

2) ముందుగా మనసులోని సందిగ్ధాలను తొలగించుకొని సరైన విద్య అంటే అవగాహన ఏర్పరుచుకొని, దాని పరమార్ధ మేమిటో, సార్ధకత ఏమిటో ఆలోచించాలి. అప్పుడే దాని ప్రారం భానికి, అమలుపర్చుకునేదానికి ప్రాతిపదిక ఏర్పడుతుంది. విద్య అంటే ఒక అవగాహన ఏర్పడి జాతీయవిద్యపై స్థిరాభిప్రాయం ఏర్పరుచుకోగలము. సజీవమైన మంచి విద్యావిధానం ఏర్పాటు

చేసేటప్పుడు మూడు ముఖ్యాంశాలను దృష్టిలో ఉంచుకోవాలి. మొదటిది మనిషియొక్క సామాన్య వ్యక్తిత్వం, అసాధారణ వ్యక్తిత్వం; రెండవది జాతీయత లేక (National) సామాన్యజన ప్రత్యేకత; మూడవది విశ్వజనీనత. ఈ మూడింటినీ పరిగణన లోకి తీసుకుని ముందు వ్యక్తిగా పరిపూర్ణ వికాసంతో తన జీవితం సఫలం చేసుకోటానికీ, తద్వారా తన పరిసరాలతోనూ, సంఘంతోనూ సరైన అవగాహన పెంచుకొని, తన వ్యక్తిగత జాతీయ వికాసంతోపాటు, మొత్తం మానవజాతి వికాసానికి తోడ్పడగలిగే విద్యావిధానమే సజీవమైన, సక్రమమైన విద్యావిధానము కాగల్గుతుంది. ఈ సమన్వయదృష్టితోనే విద్యను గురించీ, జాతీయ విద్యావిధానాన్ని గురించీ ఒక స్పష్టమైన అభిప్రాయం ఏర్పరుచుకోవాలి. భారతదేశ భవిష్యత్తు మలుపు తిరగబోతున్న ఈ తరుణంలో ఇంతటి విశాల దృక్పథము, ప్రణాళిక ఎంతో అవసరము. ఆ పునాదిలోనించి మన శక్తియుక్తులన్నీ విజృంభించి దేశ ఔన్నత్యం, వ్యక్తి ద్వారా, జాతి ద్వారా, ఆవిష్కృతమై సకల మానవాళి జీవనగతిలో ఆమె పాత్ర పునస్థాపితం కావలసి ఉంటుంది.

3) అయితే మానవుడు, మానవజీవితం, జాతి, జాతి జీవనం. విశ్వ మానవత, విశ్వ మానవజాతి జీవనం – వీటి గురించి భిన్నభావనలు ఉంటాయి కాబట్టి ఆ వైవిధ్యాల కనుగుణంగా విద్యావిషయికంగా, మన భావనలు కూడా మారేటట్లుండాలి. భారతావనిలో అనాదిగా విద్యావిషయకమైన పత్యేకభావనలు, దూరదృష్టి ఉంటూనే ఉన్నాయి. ఇవన్నీ పరిశీలించి మన విద్యా విధానం ఏ ప్రాతిపదికపై రూపొందించాలో, ఏమి చేస్తే దేశానికి స్వకీయమైన జాతి లక్షణం (National Character) ప్రస్ఫుటమవుతుందో నిర్ణయించాలి. భారతీయ సిద్ధాంతరీత్యా మనిషి కేవలం భౌతికజీవియే కాదు; మనస్సు, బుద్ధి, అహంకార ప్రధానంగా ఏర్పడిన ప్రకృతిజనిత జీవజాతి మాత్రమే కూడా కాదు. ఆ దృష్టితో మాత్రమే చూస్తే విద్య కేవలం అహంకార ప్రధానంగానే ఉండవచ్చు. అంతే అయితే, వ్యక్తి అహంకారము, జాత్యహంకారము ప్రోత్సహించి, క్రమబద్ధీకరించే విద్యావిధానం సరిపోతుంది. కానీ

ఇది మానవజీవితానికి ఒక పార్శ్వం మాత్రమే. ఇవి బాహ్యామై నవి. మనోప్రాణిక కార్యకలాపాలను నిర్దేశించేవి. పరిపూర్ణ మాన వత్వ వికసనానికి సరిపోయేది కాదు.

4) భారతదేశం ఎప్పుడూ మనిషిని శరీరాకృతిలో ఉన్న భగవదంశగా, ప్రకృతిలో సచైతన్య విశ్వాత్మగా పరిగణిస్తుంది. ఆ మాత తన బిడ్డలకు ప్రత్యేకంగా శక్తివంతము, ఆచరణాత్మ కము అయిన మానసిక జ్ఞానాన్నీ, ధార్మిక బుద్ధినీ, సౌందర్యా త్మకము, సుఖదాయకము అయిన ప్రాణిక భౌతికదేహాన్నీ ఒన గూర్చింది. వీటన్నిటి ద్వారా ఆత్మ వికశించేటట్లు, అభివృద్ధి చెందేటట్లు చేసినప్పటికీ అంతటితో అది సంపూర్ణం కాదు. వీట న్నిటినీ మించి ఇంకా అభివృద్ధి సాధించి శిఖరాగ్రాన్ని చేరి ఆధ్యా త్మికజీవిగా ఎదిగినప్పుడు అదే ఆత్మ సాక్షాత్కారమనీ అప్పుడే మానవుడు దైవత్వాన్ని పొందుతాడనీ, అదే జీవిత పరమార్థమనీ, పురుషార్థమని భారతమాత భావిస్తుంది. అందువల్ల భారతదేశం ఒక వ్యవస్థీకృత ఏక రాజ్యంగా, సాయుధబలగాలుగల సమర్థ సమాజంగా, ఆమె ప్రజలు భావించడం లేదు. భారతజాతి తన సర్వస్వాన్నీ తన జాతిప్రతిష్ఠ కాపాడటానికి సర్వదా సమాయ త్తంగా ఉండే జాతి మాత్రమే కాదు. అలా అయితే అది జాతి ఆత్మను బంధించి ఉంచే ఇనుపచట్రము మాత్రమే అవుతుంది. అట్లాకాక అఖిలాండంలో ఒక మహా సంఘటితాత్మగా వెలసి తనదైన స్వభావాన్నీ, స్వధర్మాన్నీ కూడా వివేచనాత్మక, ధార్మిక, సాంఘిక, రాజకీయ, సాంస్కృతిక రంగాల్లో నిబద్ధీకరించింది. మానవత్వం పట్ల మన అభిప్రాయం కూడా దాన్ననుసరించే ఉంటుంది. విశ్వాత్మ మనస్సు, ప్రాణికముల ద్వారా పరిణామం చెందుతూ అత్యుత్తమ ఆధ్యాత్మిక గమ్యాన్ని చేరాలనేది దాని సారాంశము. ఆ లక్ష్యము చేరటానికి, ఆ విశ్వాత్మ ఎన్నో ప్రయా సలు పడి, సుసంపన్నమైన అనుభవ జ్ఞానంతో వివిధ జాతుల సంస్కృతీ సంప్రదాయాలను పరిశీలిస్తూ, వ్యక్తుల ద్వారా వారి వారి శక్తులను అభివృద్ధి చేసుకుంటూ భిన్నత్వంలో ఏకత్వం అన్నసూత్రం పాటిస్తూ పరిపూర్ణత కోసం మెల్లగా ప్రయత్నం

కొనసాగిస్తుంది. నిజంగా ఇలా జరుగుతుందా అని ఎవరికైనా అనుమానం కలుగవచ్చు. కానీ మానవునియొక్క లేక జాతి యొక్క పురోగతి ఇలాగే జరుగుతుందని ఒప్పుకుంటే మాత్రం ఈ విధంగా జరగటానికి. అంటే ప్రాణిక, మనో, శరీరాల ద్వారా ఏమి సాధించటానికని ఆత్మ నిర్ణయించుకుంటుందో, ఆ సాధనకి సహకరించేదే నిజమైన విద్య. అదే మూలసూత్రంగా మన విద్యా విధానం రూపొందించుకోవాలి. ఆత్మ అభివృద్ధి చెంది, దాని శక్తి సామర్థ్యాలనూ, అవకాశాలను పెంపొందించుకోటమే విద్యావిధానానికి ప్రేరణ కావాలి. ఒక జాతిదృష్టి ప్రధానంగా దాని పరిరక్షణ, పటిష్ఠతల మీదే కేంద్రీకృతంగా ఉంటుంది. ఆ తర్వాత జాతి, ఆత్మనూ, జాతి ధర్మాన్నీ సుసంపన్నం చేసి, ఆ రెంటినీ మొత్తం మానవజాతి, మానవాత్మను ఉద్ధరించే శక్తులుగా తయారుచేయటమే దాని కర్తవ్యమవుతుంది. మానవ పరమావధి ఏదైతే ఉందో దానిని ఎన్నటికీ కనుమరుగు కానీయని దృఢత్వం మానవునికి అలవడాలి. అంటే అంతర్గతంగా ఉండే చైత్యపురుషుని జాగృతం చేసి ప్రవర్ధమాన మయేటట్లు చేయడమే మానవ పరమార్థం. అది ఎన్నటికీ మరుగున పడరాదు.

మూలం: శ్రీఅరవిందులు

భావానువాదం: డా॥ ఎ. ప్రభావతి, డా॥ ఎ. వెంకటారామ శాస్త్రి

జాతీయ విద్యావిధానానికి ఒక పద్ధతి

(కొన్ని ప్రాథమిక భావాలు)

ఈ ఎనిమిది వ్యాసాలు మొదట 1910 లో .'కర్మయోగిన్.' పత్రికలో ప్రచురితమైనవి. ఇది అసమగ్రము. జాతీయ విద్యకి సంబంధించిన అంశాలు పరోక్షంగా స్పృసింపబడినాయే తప్ప, ప్రత్యేకంగా ప్రస్తావింపబడలేదు. ఈ పరిచయ వ్యాసాలు ఏ దేశ జాతీయ విద్యావిధానానికి అయినా అనువుగా అన్వయిస్తాయి. క్రమబద్ధమైన బోధనా పద్ధతికి పాటించవల్సిన నియమ నిబంధనలను

సూచిస్తాయి. అందుచేత కొంతవరకు మన భారతీయ విద్యావిధా నానికి ఇవి ఉపోద్ఘాతంగా నిలుస్తాయి.

(1924 ప్రతిలో ప్రచురణ కర్తలు పేర్కొన్న వివరణ)

I

మానవ మేధస్సు

విద్యా బోధనకు బుద్ధి విచారణ – అసలైన ప్రాతిపదిక (basis). శైసవ, యౌవన, యుక్తవయసు స్థాయిల మనోవిచారణ – ఏ విద్యావిధానమైనా కూడా కేవలం విద్యావిషయిక సిద్ధాంతాలపైన మాత్రమే ఆధారపడి, ప్రధాన ఉపకరణము, బుద్ధిని విస్మరిస్తే అది మానసిక ఉన్నతికి అవరోధమే ఔతుంది తప్ప, బుద్ధి వికాసానికి, మనోసాధనసంపత్తికి పూర్తిగా సహకరించదు. బోధకుడు – కళాకారుడు శిల్పివలె నిర్జీవమైన కొయ్య, రాయిలతో పనిచేయడు కదా! అతడు వ్యవహరించేది అనంతమైన సునిసిత సున్నిత ఇంద్రియ జ్ఞానం కలిగిన బుద్ధిపరికరాలతో, మానవుడు రాయిరప్ప కాదు కదా, విద్యావేత్త కళాఖండాలను సృజించటానికి! మనసు చేతికి చిక్కని పదార్థము. సున్నితము, బలహీనమైన మానవ శరీరపరిమితులను కూడా పరిగణనలోనికి తీసుకోవాలి ఈ విషయంలో.

2) నేటి యూరోపియను విద్యావిధానము పూర్వపు విధానాల కంటే నిస్సందేహంగా ఎంతో ప్రగతి సాధించింది. అయితే ఇందులోని లోపాలు కూడా స్పష్టమైనవే. ఇది, అసమగ్ర మనోవిజ్ఞాన శాస్త్రం ఆధారంగా రూపొందినది. దీని దురదృష్ట ఫలితాలకు యూరపులో ఒక రకంగా రక్షణ కల్పింపబడినది. అక్కడ విద్యార్థి పరీక్షలో ఉత్తీర్ణత సాధించటానికి లేకపోతే, శిక్ష తప్పించుకోటానికి ఎంత వరకు అవసరమో అంత మేరకే తన అధ్యయనం పరిమితం చేసుకుంటాడు. ఎక్కువ సమయం, శరీర వ్యాయామ శిక్షణ కార్యక్రమాలలో పాల్గొని చురుకైన అలవాట్లు కలిగి ఉంటాడు. ఇండియాలో, విద్యావిధానం తాలూకు దుష్ప

భావాలు విద్యార్థి శారీరక మానసిక స్థాయిలలో ఎంతవరకు చూపిస్తున్నాయో అందరికీ తెలిసినదే. జాతీయ విద్యావిధానాని కిది మొదటి సమస్య – ఇది యూరోపియను విద్యావిధానమంత సర్వతోముఖంగాను ఉండాలి; మరింత సమగ్రంగా కూడా ఉండాలి. అందులో ఉండే లోపాలు – అలసట, బట్టీ పట్టించే పద్ధతి – తొలగింపబడాలి. ఇది ఎలా సాధ్యపడుతుందంటే – బోధనోపకరణము (బుద్ధి) ని పరిశీలించి, దానికి అనుగుణంగా విద్యావిధానం రూపొందించాలి. సహజంగా, అసంక్లిష్టంగా, సమ ర్ధవంతంగా ఉండాలి. దీనికి ఉపకరణాన్ని (బుద్ధి) సునిసితము, శక్తివంతము కావించి ఆధునిక పద్ధతులకు అనుగుణంగా సమర్థ వంతంగా శిక్షణ నివ్వాలి. The muscles of the mind – మనో కండరాలకు – మంచిశిక్షణ నివ్వాలి. ఇందుకు సులువైన పద్ధతులు అవలంబించాలి. అప్పుడే తప్ప, అంతవరకు, మానసిక అద్భుతాలు సాధ్యపడవు.

3) 'దేనినీ బోధించలేము' అనేదే నిజమైన బోధనకు తొలి సూత్రం.

ఉపాధ్యాయుడు బోధకుడు కానే కాడు. పురమాయించే అధికారీ కాడు. కేవలం ఓ సహాయకుడు; ఓ మార్గదర్శి. సూచ నలు ఇవ్వడమే తప్ప బలవంతంగా రుద్దడం కాదు ఆయన పని. ఆయన నిజానికి శిష్యుని మనస్సుకి ఎటువంటి శిక్షణా ఇవ్వ లేడు. జ్ఞానోపకరణాలకు సానపెట్టి వాటి నుండి చక్కటి ప్రయో జనాలను పొందడం ఎలాగో సూచిస్తాడు. ఆ ప్రక్రియలో సహ కరిస్తాడు; ప్రోత్సహిస్తాడు. అంతేకాని శిష్యునికి ఏ జ్ఞానాన్నీ సమకూర్చడు. జ్ఞానాన్ని స్వయంగా సంతరించుకోవడం ఎలాగో చూపిస్తాడు. శిష్యునిలో నిబిడీకృతమైన ఉన్న జ్ఞానాన్ని బహి ర్గతం చేయడం కూడా ఆయన వల్లకాదు. లోలోపల జ్ఞానం ఎక్కడ ఉందో చూపించి, దానిని బయటకు పొంగులువారేలా చేసుకునే సాధనను తెలియజేస్తాడు.

ఈ ప్రత్యేక సూత్రం కేవలం కౌమారదశలో ఉన్నవారికి, యువకులకు మాత్రమే వర్తిస్తుందే తప్ప చిన్నపిల్లలకు వర్తించదు

అని ఎవ్వరైనా అనుకుంటారేమో. పసివారైనా సరే పెద్దవారైనా సరే! బాలుడు అయినా సరే, బాలిక అయినా సరే సూత్రం ఒకటే! ఎటొచ్చీ సహాయకార్యక్రమాలలో హెచ్చుతగ్గులుండవచ్చు అంతే.

ఇక రెండో సూత్రం –

మనోవికాసం అనేది మనోభీష్టం ప్రకారమే జరగాలి. తల్లిదండ్రుల కోరిక మేరకో, ఉపాధ్యాయుని ఇష్టప్రకారమో పిల్లల్ని బలవంతంగా రూపుదిద్దాలనే అభిప్రాయము అనాగరికం, అవివేకం, మూర్ఖత్వం.

ఎవరి సహజ లక్షణానికి తగ్గట్టు వారే స్వీయ అభివృద్ధిని నిర్ణయించుకోవాలి.

తమ పిల్లలు ఏ లక్షణాలను అలవరచుకోవాలో, ఏ రకంగా అభివృద్ధి చెందాలో, ఎటువంటి సామర్థ్యాన్ని సంతరించుకోవాలో, ఎటువంటి ఆలోచనలు కలిగి ఉండాలో, ఏ జీవనమార్గం అనుసరించాలో ముందే తాము నిర్ణయించడం కంటె ఘోరమైన తప్పిదం మరొకటి ఉండదు.

తన సహజ లక్షణాన్ని బలవంతంగా అణచివేస్తే, స్వీయ ధర్మాన్ని వదులుకొనేలా చేస్తే, అది అతనికి శాశ్వతమైన కీడే అవుతుంది. అతని పరిపూర్ణతను సర్వనాశనం చేయడమే అవుతుంది. అటువంటప్పుడు అది మానవ ఆత్మ పట్ల స్వార్థ నియంతృత్వ దాడే కదా! ఫలితంగా మనిషే తన జాతికి సమర్థవంతంగా ఇవ్వగలిగే దానిని ఇవ్వలేడు. కాబట్టి ఇది సమాజ ప్రయోజనానికి పెద్ద విఘాతమే!

మనస్సుపై జరిగే ఈ బలవంతపు దండయాత్ర సంపూర్ణత్వాన్ని, సహజత్వాన్ని నాశనం చేసి, అసంపూర్ణ, కృత్రిమమైన విషయాలను స్వీకరించేలా చేస్తుంది. నాసిరకం సామాన్య విషయాలను సైతం యాంత్రికంగా అంగీకరించేలా ఒత్తిడి చేస్తుంది.

ప్రతి వ్యక్తిలోను కొంత దైవాంశ ఉంటుంది. కొంత స్వీయ ప్రత్యేకతా ఉంటుంది. మనం ఉపయోగించుకున్నా, మానినా భగవంతుడు మాత్రం మనకు సామర్థ్యాన్ని, కౌశలాన్ని కొద్దో, గొప్పో ప్రసాదిస్తాడు.

భగవంతుడు ప్రసాదించిన ఆ సంపదను కనుగొని అభి వృద్ధి చేసుకుని, ప్రయోజనకరం చేసుకోవడమే మన విధి.

ఆత్మ తనకు తానే అభివృద్ధి చెందుతూ ఉదాత్త అభిరుచిని అలవరచుకుని అది ఉత్తమ కార్యానికి ఉపయోగపడేలా పరి పూర్ణతను సంతరించుకోవడానికి సహాయపడడమే విద్య ప్రధాన ఆశయం.

ఇప్పుడు మనకు అందుబాటులో ఉన్నాదానిని ఆధారంగా రేపటికి అవసరమైన దానిని రూపొందించుకోవటం – దగ్గర నుంచి దూరానికి from the near to the far – ఇది మూడవ సూత్రము.

ఆత్మకుగల గతమే మానవుని ప్రాతిపదిక అనవచ్చు. దానికి తోడు అతని వారసత్వం, మసలే పరిసరాలు, నివసిస్తున్న దేశం, ఆహారం అందించే భూమి, పీల్చే గాలి, చూసే దృశ్యాలు, వినే శబ్దాలు. అలవాటుపడిన ఆచారాలు – ఇవి కూడా ప్రాతిపది కలే! ఇంద్రియాలకు అతీతంగా వాటి ప్రభావం ఉంటుంది. కాబట్టి అవి మానవుణ్ణి శక్తివంతంగా మలుస్తాయి. నిజానికి వాటి ప్రభా వంతోనే మనం మనుగడ ప్రారంభిస్తాం.

మన నైజాన్ని భూమినుండి సమూలంగా వేరు చేయకూ డదు. ఎందుకంటే ఆ నైజం భూమి సంబంధంగానే పెరుగుతూ ఉంటుంది. జీవన ఆలోచనలు, దాని ప్రతీకలు మనస్సుని పెన వేసుకుని ఉంటాయి.

కాబట్టి బయటినుండి కూడా లోపలికి గ్రహించడం కొంత వరకు అవసరం ఉంటుంది. అయితే అలా బయటినుండి ఏదైనా విషయాన్ని గ్రహించడం అనేది హాయిగా స్వీకరించేలా ఉండాలే తప్ప మనస్సుపై ఒత్తిడితో కాదు.

నిజమైన వికాసానికి ఏ ఒత్తిడులు లేని స్వేచ్ఛతో సహజ మైన ప్రగతి తప్పనిసరి.

పరిసరాలపై సహజంగానే ఎదురు తిరిగే ఆత్మలు కొన్ని ఉంటాయి. అవి మరో కాలనికి, మరో ప్రాంతానికి సంబంధించి నవేమో అనిపిస్తాయి. అటువంటి వాటికి వాటి అభీష్టాన్ని అను

సరించే స్వతంత్రం ఇవ్వాలి. అలా కాకుండా వాటికి సంబంధం లేని విధంగా, కృత్రిమంగా మలిచినప్పుడు చాలా ఆత్మలు కృశించిపోతాయి. శూన్యం అవుతాయి. కృత్రిమంగా తయారవుతాయి. వారు ఆ రకంగా నిర్ణీతమైన జాతికి, కాలానికి, సమాజానికి చెంది ఉండాలనేదే భగవంతుని ఏర్పాటు, అటువంటివారు భూతకాలం ముద్దుబిడ్డలు, వర్తమానం భాగస్వాములు, భావి సృష్టికర్తలు!

గతించిన కాలం మనకు పునాది వంటిది. వర్తమానం సంపద. భవిష్యత్తు మన ధ్యేయమూ, గమ్యమూను.

*

ఎదురు చెప్పకుండా అంగీకరిస్తున్నాడు కదా అని పసివాడి మనస్సుపై తన ఆలోచనలను, అభీష్టాలను రుద్దాలని వివేకవంతుడైన ఏ గురువూ ఆశించడు.

అంతర్గతంగా దివ్యరక్షణలో వృద్ధిచెంది, కచ్చితంగా ఫలించే బీజాలను మనస్సుకు అందిస్తాడు గురువు. ఆదేశం ఇవ్వాలని కాకుండా, అవగాహన కలిగించాలనే ఆయన ఆశిస్తాడు.

సిద్ధాంతపరమైన ఓ సూత్రంగాను, చర్విత చర్వణం అయ్యే పద్ధతిలాగాను కాకుండా సహజమైన ప్రక్రియలో స్వేచ్ఛాపూరితమైన వికాసంతో శిష్యుని నైపుణ్యాలు, అనుభవాలు పెంపొందాలన్నదే ఆదర్శ గురువు అభిమతం. సహకరించే ఒక విధానాన్ని ఆయన సూచిస్తాడు. ప్రయోజనకరమైన పరికరాన్ని అందిస్తాడు.

అంతే కాదు. ఆ విధానాలు లక్ష్మణరేఖలుగా మారకుండా, యాంత్రికమైన ప్రక్రియలు కాకుండా గురువు జాగ్రత్తపడతాడు. ఆదర్శ గురువు చేయవలసిన పని అంతా – దివ్యతేజస్సును చైతన్యవంతం చేయడం, దివ్యశక్తి కార్యరూపం దాల్చేలా చూడ్డమూ – అంతే!

మూలం: శ్రీఅరవిందులు

అనువాదం: పున్నమరాజు నాగేశ్వరరావు, కర్రా వెంకటేశ్వర్లు

II

విద్యావేత్తకి ఉపకరణం – బుద్ధి లేక అంతఃకరణం. ఇది నాలుగు పొరలుగా ఉంటుంది. గత మనోభావాలకి భాండాగారముగా ఉండేది చిత్తము లేక జ్ఞాపక భాండాగారము (storehouse of memory). ఇది మొదటి పొర. దీనిని క్రియాశీల స్మృతి (act of memory) గా పొరబడకూడదు. మిగలినవి మూడూ మనో ఉప రితలానికి పునాది. ఇవి దీనిపై ఆధారపడి ఉంటాయి. గత అను భవాలన్నీ కూడా. ఉదాసీన స్మృతిగా (as passive or potential memory) మన మనసులో భద్రంగా మిగిలే ఉంటాయి. క్రియా శీలమైన స్మృతి (active memory) అవసరమైనప్పుడు కావల్సిన దానిని ఆ స్టోరుహౌసు నుండి వెతికి పట్టుకుంటుంది. ఎలాగంటే – గుట్టలాపడి ఉన్న పోగులో నుంచి కావల్సిన వస్తువు కోసం వెతుకులాడినట్లుగా. ఈ వెతుకులాటలో అనవసరమైనవి (గత స్మృతులు) కూడా తారసిల్లుతూ ఉంటాయి. అనవసరమైన దానిని అవసరమైనదిగా పొరబడడం కూడా తటస్థిస్తుంది. ఉదాసీన స్మృతి లేక చిత్తమునకు ప్రత్యేక శిక్షణ అవసరము ఉండదు. ఇది automatic స్వయంచాలకమైనది. దీనిని తప్పించుకుని, ఏ అనుభవస్మృతి శకలమూ కూడా, పైకి పోలేదు. ఆశ్చర్యకరమైన ఈ జ్ఞాపకభాండాగారంలో ప్రతి గతస్మృతి కూడా భద్రంగా పదిల పర్చబడే ఉంటుంది. క్రియాశీల స్మృతి అంత వృద్ధి చెందనిది. అందుచేత దీనిని మెరుగుపర్చవలసిన ఆవశ్యకత ఉన్నది.

2) ఇక రెండవ పొర – మనస్సు – the mind proper భారతీయ మనోవిజ్ఞానశాస్త్రము ప్రకారము ఇది ఆరవ ఇంద్రియము (the sixth sense). మనసు ఇంద్రియ జ్ఞానాలను స్వీకరించి సమీకృతం చేస్తుంది. చూపు, శబ్దము, వాసన, రుచి, స్పర్శలుగా విషయాలను గ్రహిస్తుంది. మనసు నేరుగా కూడా విషయాలను రూపకల్పన చేసుకోగలదు. ఇవే మనోభావ కల్పనలు. ఇంద్రియ సంవేదనలు, అనుభూతులు – వీటిని ఆలోచనలుగా పొరబడకూ

డదు. ఇవి ఆలోచనలకు ముడిసరుకు మాత్రమే. ఇక్కడ ముఖ్యంగా గమనించవల్సిన విషయం ఒకటి ఏమంటే – ఆలోచనలకు ఆధారభూతమైన మౌలిక ఇంద్రియజ్ఞానం లోపరహితంగాను, సక్రమమైనదిగాను ఉండాలి. జుగుప్సాకర విషయమైన ఆలోచనలకు అవకాశం ఇవ్వకూడదు. ఇక్కడే ఉపాధ్యాయుడు పిల్లల ఇంద్రియ జ్ఞానవికాసానికి శ్రద్ధ తీసుకోవల్సినది. పిల్లవాని ఇంద్రియజ్ఞానం సహజంగా సునిసితంగాను, సున్నితంగాను, ఉంటుంది. ఇది లోపభూయిష్టం కాకుండా ఉపాధ్యాయుడు జాగ్రత్త వహించాలి. కర్మేంద్రియాలు, జ్ఞానేంద్రియ సమన్వయంతో వ్యవహరించాలి. అంతఃకరణ జ్ఞాన వ్యక్తీకరణ సౌలభ్యం, భావవ్యక్తీకరణ నైపుణ్యం పిల్లలకి కలిగించాలి.

3) మూడవ పొర (intellect) ఆలోచన విధానానికి ఉపయుక్తమయే ఉపకరణము – బుద్ధి (శారీరక) యంత్రభాగాల నుండి అందుకున్న (ఇంద్రియ) జ్ఞానసంవేదనలను ఇది నిర్దేశిస్తుంది. నేను పేర్కొన్న మూడింటిలో, బోధకునికి బోధనలో అత్యంత ప్రధానమైన ఉపకరణము ఇదే. బుద్ధి, వేర్వేరు ప్రయోజనాలకి, రీతులకు కేంద్రస్థానం. బుద్ధియొక్క ప్రయోజన ధర్మాలను రెండింటిగా విభజించవచ్చు. the functions and faculties of the right hand and the functions and faculties of left hand – కుడిచేతివైపు ప్రజ్ఞాధర్మాలు, ఎడమచేతివైపు ప్రజ్ఞాధర్మాలుగా – వర్గీకరించవచ్చు. కుడిచేతివైపు మనోశక్తులు (faculties) విస్తృతార్థ బోధకములు, కల్పనాచాతుర్యములు సంయోజనకరములు. ఎడమచేతివైపు మనోశక్తులు – విమర్శనాత్మకములు, విశ్లేషణాత్మకములు. వివేచన, భావుకత, జ్ఞాపకశక్తి బుద్ధికి కుడివైపు ధర్మాలు. ఎడమవైపువి – తులనాత్మకత (comparsion) తర్కము. వర్గీకరణ, పోలిక, సాధరణీకరణము (generalisation), సూచన, నిశ్చయాత్మకత – ఇవి తార్కిక శక్తులు. ఇవన్నీ హేతువాదశక్తికి అంగాలు. కుడిచేతివైపు మనోశక్తులు గ్రహిస్తాయి. శాసిస్తాయి. తమకు తాముగా నిర్ణయాలు తీసుకుంటాయి. బోధపర్చుకుంటాయి. పట్టుసాధించి నేర్పుగా కార్యాచరణలో పెడతాయి. కుడిచేతివైపు బుద్ధి

(the master of knowledge) జ్ఞానాధిపతి. దీనికి బంటు ఎడమ వైపుది. ఎడమవైపుది జ్ఞానసంచయాన్ని స్పృసిస్తుంది. అంతే. కుడివైపుది లోలోపలకి చొచ్చుకునిపోతుంది. తాను గ్రహించిన మేరకే సత్యమునకు లోబడి ఎడమవైపు faculty ఉంటుంది. కుడి వైపుది తనకు అందని దానిని కూడా పట్టుపట్టి పట్టుకుంటుంది. మానవుని తార్కికశక్తియుక్తులకు రెండూ అవసరమే. ఈ రెండింటి మనోధర్మాల కార్యాచరణ శక్తులను పిల్లలకి అందించాలి. అవి ఉన్నతము, మేలైనవిగా ఉండాలి. ఈ రెండు faculties – ప్రజ్ఞలు – పిల్లవానికి లేకుంటే అతని విద్య అసంపూర్ణము, ఏకపార్శ్వము (one-sided) గానే మిగిలిపోతుంది.

4) ఇక, బుద్ధియొక్క ప్రజ్ఞావిశేషమైన నాల్గవపొర మానవు నిలో సమగ్రంగా వికసించనిది. ఇది క్రమేపీ పరిపూర్ణ పరిణామ క్రమంలో విస్తృతమై వికసించవలసి ఉన్నది. విజ్ఞానమునకు పరా కాష్ఠ ఇది. దీని శక్తులు విలక్షణంగా ఉంటాయి. దీనిని మనము అసాధారణ ప్రతిభ (genius) గా గుర్తిస్తాము. సర్వోత్కృష్ట బుద్ధి కుశలత కలిగి, అంతఃస్ఫూర్తితో సత్యదర్శన సౌలభ్యంతో అల రారుతుంది. దివ్యావేశ స్ఫూర్తితో కూడినవచో వైభవంతో ప్రకాశి స్తుంది. దివ్యజ్ఞానోదయంతో మనిషిని ప్రవక్తగా మార్చే దివ్య లక్షణ సంపన్నమైనది. ఇవన్నీ అసాధారణశక్తులు. అప్పుడప్పుడు అపరిపూర్ణంగా మెరుపులులా అనుభావ్యమౌతవి. ఇవి ఇప్పటికీ ఇంకా మానవుని తార్కిక బుద్ధికి అందని అపనమ్మకాలుగానే ఉన్నాయి. వీటి పరిపూర్ణ సాధనని, వికృతపరిచే ఆటంకాలు ఉన్నాయి. అవి – పొరపాట్లు, చపలచిత్తము, పక్షపాతవైఖరితో కూడిన భావావేశము. అయితే ఒకటి మాత్రము స్పష్టం. అసాధా రణ ప్రతిభ (genius) లేకుండా మానవాళి ఇంతవరకు సాధిం చిన ప్రగతి సాధించి ఉండి ఉండేదే కాదు. ఈ అంశం గురించి విద్యావేత్తలు తమ దృష్టి సారించినట్లు కనపడదు. అసాధారణ ప్రతిభ విద్యార్థిలో ఉంటే దానినెలా క్రమబద్ధీకరించాలి అనేది ఉపాధ్యాయునికి ఇంకా చిక్కు సమస్యగానే మిగిలి ఉంది. సాధా రణ బోధకుడు దీనిని నిరుత్సాహపరుస్తాడు, ఎదగనీయడు.

ఉదారమైన ఉపాధ్యాయుడు దీనిని స్వాగతీకరిస్తాడు. మానవాళికి ఉపయుక్తమైన అసాధారణ ప్రతిభను ఎన్నడూ విస్మరించ కూడదు. అది తెలివితక్కువతనమే. నిరుత్సాహపర్చడం ఘోరమైన నేరం. అసమగ్రంగా ఉన్న ప్రతిభని వికసింపచేయాలి. పొరపాట్లు, క్రమరాహిత్యం, పక్షపాతవైఖరి – వీటిని జాగరూకతతో తెలివిగా వైదొలగించాలి. కాని ఇది ఉపాధ్యాయునికి అసాధ్యమైనదే. కలుపు మొక్కతోపాటు, పంటనిచ్చే సశ్యాన్నికూడా తొలగిస్తాడు ఉపాధ్యాయుడు కలుగ చేసుకుంటే – ఏ విద్యావిషయిక ఆచరణ కార్యక్రమం (operations) లోనైనా వికసించే ఆత్మని నిర్విఘ్నంగా వికసింపచేసి ఫలప్రదం కావించటం ఉపాధ్యాయుని కర్తవ్యం.

మూలం: శ్రీఅరవిందులు

అనువాదం: కర్రా వెంకటేశ్వర్లు

నైతిక స్వభావము

III

మనిషి సమతౌల్యానికి మానసికస్వభావము నైతికస్వభావముతో సమన్వయం కావాలి. కేవలము మానసికమునకే పరిమితమై, నైతికసూత్రాలను విస్మరించి హృదయ ఆవేశాలను క్రమబద్ధీకరించలేని విద్యావిధానము మానవాళి పురోగతికి హానికరము. ఇక్కడ వచ్చిన చిక్కు ఏమంటే – మానసికాభివృద్ధి శిక్షణకి తగిన పాఠ్య ప్రణాళిక రూపొందించటం సులువైనట్లు, నేటి ఆధునిక పరిస్థితులలో పాఠశాల, కాలేజీ విద్యాప్రణాళికలతో సమన్వయపర్చగలిగే నైతిక విద్యాప్రణాళికను రూపొందించటం సాధ్యపడడం లేదు. నైతిక, మతపరమైన పాఠ్యాంశాలు అధ్యయనం చేయించి మానసికంగా పిల్లలను నీతిపరులుగాను, మతాభిమానులుగాను తయారు చేయటం అనేది ఒక భ్రమ, వ్యర్థప్రయాస అవుతుంది. సరిగ్గా చెప్పాలంటే మనసు, హృదయం అవదు కదా! మనోవికాసానికి ఉపయోగపడే పాఠ్యప్రణాళిక హృదయవికాసానికి ఎలా సరిప

డుతుంది! అంటే ఇది పూర్తిగా నిష్ప్రయోజనమని చెప్పటం కాదు. ఈ పద్ధతిలో కూడా అంతఃకరణలో నైతిక సంబంధమైన ఆలోచనా బీజాలు వెదజల్లబడుతవి. ఆలోచనలు అలవాట్లుగా మారుతే ఇవి నడవడికను ప్రభావితం చేస్తాయి. పోతే నైతిక భోధనాంశాల వల్ల ఉన్నత ఆలోచనా విధానాలు యాంత్రికము, కృతకముగా మారే ప్రమాదము ఉంది. అలాగ అయినది కార్యసాధనకు అంతగా పనికిరాక వ్యర్థము అవుతుంది.

2) మనిషి నైతికస్వభావానికి సంబంధించి అత్యంత ప్రధానమైన అంశాలు మూడు ఉన్నాయి. అవి, భావోద్వేగములు, సంస్కారములు (అలవాట్లు, సాంగత్యాలకు సంబంధితమైనవి) మరియు స్వభావము (nature). నైతికమైన క్రమశిక్షణ కలిగి ఉండటము అంటే ఆవేశకావేషాలను అదుపులో ఉంచుకోగల్గటం, ఉన్నత సాంగత్యాలు, అత్యుత్తమ మానసిక శారీరక అలవాట్లు; వాటి ప్రేరణలతో స్వభావాన్ని, నడవడికను క్రమబద్ధం చేసుకోగల్గటం. పిల్లలపై కొంత క్రమశిక్షణ విధించవచ్చు; ఒకే మూసలో వాళ్లని తీర్చిదిద్దవచ్చు. అభిలషనీయమైన మార్గంలో వాళ్లని బలవంతంగా నడిపించనూ వచ్చు. కాని వాళ్లు హృదయపూర్వకంగా ఆమోదించి, ఆచరించనపుడు అది వంచనగా, పిరికితనంతో పాటించేదిగా ఔతుంది. అందరితోపాటే తాను కూడా, లోకాచారం పాటిస్తున్నాననే అనాసక్తధోరణి చోటు చేసుకుంటుంది. యూరపులో సరిగ్గా జరిగేది ఇదే. స్కూల్లో లేక ఇంటిలో క్రమశిక్షణ, ఒత్తిడి వైదొలగగానే పైలాపచ్చీసు, విచ్చలవిడి ధోరణికి దారి తీస్తుంది. యూరోపియన్ సంఘజీవనంలోని ప్రధాన లక్షణం ఇదే. మనిషి తాను హర్షించి, ఆమోదించి స్వీకరించినది మాత్రమే హృదయపూర్వకంగా ఆచరిస్తాడు. మిగిలినదంతా ఒక నటనే (a mask). సాంఘిక నియమాలు, కుటుంబ కట్టుబాట్లు, పాఠశాల రూల్సు ఇలాగనే పాటిస్తాడు. తన స్వవిషయాలకు, అంతరంగమునకు సంబంధించి, తన ఇష్టాయిష్టాలకు అనుగుణంగా, ఇష్టారాజ్యంగా బ్రతుకుతాడు. నైతిక, మతపరమైన బోధన పూర్తిగా విస్మరించడం తగదు. ఇది జాతి నిర్వీర్యమవటానికి దారితీస్తుంది.

స్వదేశీ ఉద్యమం వచ్చి యువతలో నైతికపతనానికి కొంత అడ్డు కట్ట వేసింది. కాని ఇక్కడ మనం ఇంగ్లీషు విధానాన్ని గర్హించాలి. ఇది పూర్తిగా మానసిక శిక్షణకి మాత్రమే నిర్దిష్టమైనది. కేంద్ర హిందూ కళాశాలలో భారతీయ, పై మెరుగులతో అనుసరించే ఇంగ్లీషు విద్యావిధానం యూరోపియను ఫలితాల నివ్వక మరే ఫలితాల నిస్తుంది! పోనీలే, అసలేమీ లేనిదానికంటే, నయం కదా, ఇది, అని సరిపెట్టుకోక తప్పదు.

3) మనోవికాసానికి ఎలాటి శిక్షణ ఇస్తామో, హృదయ వికాసానికీ అలానే శిక్షణ ఇవ్వాలి. పిల్లవాని సక్రమ మార్గంలో ప్రవేశపెట్టి వదిలివేయాలి. తనకు తానుగా ఉన్నతి సాధించేలా ప్రోత్సహించాలి. ఉపాధ్యాయుడు ప్రత్యక్షంగా కల్పించుకోకుండా పరోక్షంగా పరిశీలిస్తూ, సూచనలిస్తూ, సహకరిస్తూ ప్రోత్సహించాలి. ఇంగ్లీషు బోర్డింగు స్కూలు విధానంలో అనుసరించే ఉత్తమ పద్ధతి ఇది. అక్కడ మాస్టరు నైతిక మార్గదర్శకుడు, ఆదర్శప్రాయుడుగా ఉంటాడు. పిల్లలు పరస్పరం సహకరించుకునేలా, ఒకర్ని చూసి ఒకరు ప్రభావితులయేలా చూస్తూ వాళ్లని స్వేచ్ఛగా వదిలేస్తాడు. కాకపోతే అనుసరించే విధానం మొరటుగా ఉంటుంది. విపరీతమైన బాహ్యాక్రమశిక్షణతో వికృతంగా ఉంటుంది. భయమే తప్ప పిల్లలకి భక్తి ఉండదు. ఈ పద్ధతిని వారు ఆంతర్యంలో ఏ మాత్రమూ సహించరు. దీనివల్ల మేలు కంటే కీడే ఎక్కువ. మన ప్రాచీన భారతీయ గురుకుల విద్యావిధానం చాలా శ్రేష్ఠమైనది. నైతిక విద్యావిషయకంగా కూడా. అక్కడ గురువు తన వ్యక్తిగత విజ్ఞానసంపత్తి, పవిత్రతలతో ఆదర్శంగా ఉండి పిల్లలకు మార్గదర్శిగా వారి మన్ననలనందుకొనేవాడు. ఇపుడు ఆ ప్రాచీన సంప్రదాయాన్ని పునరుద్ధరించటం అసంభవం. ఒకటి మాత్రం సంభవం కావచ్చు. వివేకవంతుడైన మార్గదర్శకుని, సహాయకుని ప్రత్యామ్నాయంగా నియమించవచ్చు. మరి అలా కాకపోతే, యూరోపియను పద్ధతిలోలా, కిరాయి బోధకుడు (hired instructor) లేక ఉదారమైన పోలీసువాడు (the benovolent policeman) స్కూలు మాస్టరుకి ప్రత్యామ్నాయంగా ఉంటాడు.

4) నైతికశిక్షణ సానుకూలధోరణిలో సూచ్యప్రాయంగా పిల్లలకి అందివ్వాలి. అంతేకాని బలవంతంగా ఆదేశరూపంగా కాదు. ఆదర్శవ్యక్తిత్వము, నిత్యసద్గోష్ఠి, గ్రంథపఠనము – ఉత్తమ మార్గదర్శక సూత్రాలు. యువ విద్యార్థి అధ్యయనానికి నీతిపాఠాలతో కూడిన పుస్తకాలుకాక, మహోన్నత గతవైభవాన్ని ఆవిష్కరించే ఆసక్తికర ఆదర్శములతో కూడిన విషయాలు అందించేవిగా ఉండాలి. మహాత్ముల మహనీయ భావాలు, ఉదాత్త భావోద్వేగస్ఫోరకమైన సాహిత్యభాగాలు మరింత పెద్దపిల్లలకి పఠనీయాంశాలుగా ఎంపిక చేయాలి. ఉన్నత ఆదర్శాలు, ఆకాంక్షలు ప్రేరేపించే చారిత్రకాంశాలు, జీవితచరిత్రలు ఎంపికచేయాలి. ఈ రకమైన సత్సంగముతోవారు ప్రభావితులు కావాలి. ఆడంబరంగా చేసే నీతిబోధలు పనిచేయవు. తాను బోధించే ఉత్తమ ఆదర్శ సూత్రాలకు సజీవమైన, సాకారమైన, ఆదర్శ ఉపాధ్యాయుడు పిల్లల ముందు నిలిచి ఉన్నపుడు – అంతకంటే ఉత్తమమైన నీతిబోధ మరొకటి ఉండదు. ఆదర్శాలను ఆచరించే అవకాశం పిల్లలకీ కలుగచేయాలి. జ్ఞానపిపాస, ఆత్మవిశ్వాసంతో కూడిన శ్రద్ధ, స్వచ్ఛత, స్వార్థత్యాగము – ఇవి బ్రాహ్మణ లక్షణాలు. శౌర్య విక్రమాలు, ఉదాత్తత, ఔన్నత్యము, వీరోచిత లక్షణాస్వభావము, దేశభక్తి – క్షత్రియ లక్షణాలు. ఉపకారబుద్ధి, నైపుణ్యము, శ్రద్ధ, పూనిక, ఔదార్యము – వైశ్యలక్షణాలు. నిస్వార్థము, అనురాగపూరిత సేవాభావము – శూద్ర లక్షణాలు. వెరసి ఇవి ఆర్యుని సద్గుణాలు. దేశవ్యాప్తంగా మన యువతలో మనం అభిలషించే స్వాభావిక లక్షణాలుగా ఇవి వెల్లివిరిసేటట్లు చూడాలి. ఆర్యసంస్కార సంప్రదాయాలకు అనుగుణంగా యువతకి శిక్షణ ఇవ్వాలి. చిన్నతనం నుంచి ఆచరణయోగ్యంగా ఈ సద్గుణాలని పిల్లలలో పాదుగొల్పాలి. అప్పుడే ఉన్నతులుగా వాళ్లు తీర్చిదిద్దబడతారు.

5) అందుకు, ప్రతి పిల్లవానికి తనలో నిక్షిప్తంగా ఉన్న సద్గుణ సంపత్తిని ఆచరణలో ప్రస్ఫుటింపచేయగలిగే అవకాశము కల్పించి, తగిన మానసిక ప్రోత్సాహము ఇవ్వాలి. పిల్లవానిలో శారీరక మానసిక దుర్లక్షణాలు, చెడు అలవాట్లు ఉండవచ్చు.

అందుకని అతనిని ఒక అపరాధిగా నిలబెట్టి, మనసు నొప్పించేలా దురుసుగా వ్యవహరించకూడదు. నిరాకరణ, ప్రత్యామ్నాయము – రాజయోగ సాధనలు – ద్వారా పరిహరింప చేసుకునేటట్లు ప్రోత్సహించాలి. ఇవి పాపాలు, అపరాధాలు అని కాక, నివారణకు వీలైన రోగలక్షణాలు అని చెప్పాలి. అసత్యాన్ని నిరాకరించి సత్యమునే స్వాగతీకరించటం, భయాన్ని ధైర్యంగా, స్వార్థాన్ని నిస్వార్థ త్యాగబుద్ధిగా, ద్వేషాన్ని అనురాగంగా పరివర్తనం చేసుకోవచ్చును అని ఇందుకు కావల్సినది క్రమబద్ధమైన నిర్విరామ కృషి అని నచ్చచెప్పాలి. సద్గుణాలు కార్యరూపం దాల్చేవరకు తగు జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలి. లేకపోతే ఇవన్నీ వట్టి బూటకాలు అని కొట్టిపారేసే ప్రమాదం ఉంది. యువతలో మితిమీరిన శక్తులు, విశృంఖలంగా ఆవేశపూరితంగా పొంగులెత్తుతూ ఉంటాయి. వీటిని క్రమబద్ధీకరించాలి. పరిశుద్ధపర్చాలి. అంతేకాని నీళ్లు చల్లి నిరుత్సాహపర్చకూడదు.

6) నేనింతవరకు నైతికాంశాలు ప్రస్తావించాను. మతబోధన గురించి ఒక మాట చెప్పాలి: సాధారణంగా ఒక వింతభావన వాడుకలో ఉంది. మతసిద్ధాంతాల బోధనవల్ల పిల్లలు నీతివంతులు, భక్తులుగా తయారు కాబడతారు అని. ఈ పొరపాటు ఆలోచన యూరపులో వాడుకలో ఉన్నది. ఈ రకమైన మతబోధనవల్ల అంతరంగ జీవితం ప్రభావితం కాదు; మతం యాంత్రికంగా పాటించే బాహ్యాడంబరంగా తయారౌతుంది. లేదా – మతఛాంధసానికి, కర్మిష్ఠిగా తయారవటానికి, కృత్రిమ ఉత్సాహం ప్రకటించే వంచకుడుగా మారటానికి దోహదపడుతుంది. మతం జీవన విధానం కావాలి. సిద్ధాంతాలు వల్లించటం కాదు. జాతీయ విద్యా విధానము అని పేరు పెట్టుకొని పిలుచుకునే బెంగాలు విద్యా విధానంలో మతబోధన నిర్బంధం చేశారు. ఇందులో మళ్లీ మత ఆచారాలు, ఆచరణలు, అనుష్ఠానాలు నిషేధిస్తూ ఒక రాజీవిధానం ప్రతిపాదించారు. తెలివితక్కువ గందరగోళానికిది ఒక మచ్చుతునక. మతాతీత లౌకిక విధానం అని ప్రజల దృష్టిని మళ్లింపచేయుటానికి చేసినది ఇదంతా. ఆచరణలో పెట్టని ఈ రకమైన

మతబోధనకు ఎలాటి విలువ ఉండదు. సాధన, ఆధ్యాత్మికశిక్షణ, అభ్యాసము మతజీవితాన్ని పటిష్ఠం చేసే ప్రక్రియలు. అర్చన, భక్తి ప్రకటన, మతాచారాలు పాటించటం – వీటిని ప్రజలు అపేక్షిస్తారు. ఇవి మ్రొక్కుబడిగా కాక, చిత్తశుద్ధితో అనుష్ఠించినపుడు ఇవి ఆధ్యాత్మిక పురోగతికి ఆవశ్యకమౌతవి. మతాచరణ – ధ్యానం, భక్తి, సాధన – ఏదో ఒక రూపంలో ఉండాలి. లేకుంటే మతబోధన నిరుపయోగమే ఔతుంది. ఇంతకంటె అసలు మత బోధన లేకుండటమే మేలు.

7) మతబోధన ప్రస్ఫుటంగా ఏదో ఒక రూపంలో జరిగినా జరుగకపోయినా మత అంతస్సత్వం (the essence of religion) – ఈ జీవనము దైవము కొరకు, మానవత, దేశము, తన చుట్టూ ఉన్నవారి కొరకు, తద్వారా తన కొరకు – అన్నదే ఆదర్శం కావాలి. 'జాతీయ' అని పేరు పెట్టుకొన్న ప్రతి విద్యాలయంలోను ఈ ఆదర్శం ప్రస్ఫుటం కావాలి. ఈ హిందూత్వ జీవలక్షణం (the spirit of Hinduism) ప్రతి విద్యాలయంలోను పరివ్యాప్తం కావాలి. భారతీయ అంశాలు – హిందూమతగ్రంథాలు, నమ్మకాలు, బోధనలు – వీటి కంటే కూడా – మన పాఠశాలలో ఇదే జాతీయతాసారం నిర్దేశిత సూత్రమై – మిగిలిన వాటన్నిటికంటే కూడా – వెలుగొందాలి.

మూలం: శ్రీఅరవిందులు

అనువాదం: కర్రా వెంకటేశ్వర్లు

ఏకకాలంలో సమీకృత బోధన

IV

భారతదేశమందు అమలులో నున్న నూతన శిక్షణావిధానం, విష యాలను ముక్కలు ముక్కలు చేసి బోధించుటగా వుంటున్నది. ఇది హాస్యాస్పదంగా దిగజార్చేటంతగా అమలు కాబడుతోంది. అనగా ఒక్కొక్క విషయము (subject) ఇతర విషయాలతో చేర్చి కొద్దిగా కొద్దిగా బోధింపబడుచున్నది. ఈ విధానంవల్ల విద్యార్థి అసమగ్ర శిక్షితుడై – ఏ విషయము నందును సంపూర్ణజ్ఞానవం తుడు కాలేకపోతున్నాడు. అన్ని విషయాలను అసంపూర్ణంగా అభ్యసించి బైట ప్రపంచంలో అడుగిడుచున్నాడు. ద్వంద్వ ప్రవృత్తి, ప్రణీతమైన జాతీయ విద్యాసలహా మండలి ప్రాథమిక, మాధ్యమిక స్థాయిలలో విషయాలను ముక్కలు ముక్కలు చేసి బోధించే విధానాన్ని అమలుపరుస్తూ, ఉన్నతస్థాయిలో హఠాత్తుగా బృహత్తర ప్రత్యేక నిపుణతాత్మక విషయాలను ప్రవేశపెట్టుటకు ప్రయత్నిస్తున్నది. ఇదెట్లున్నదంటే త్రిభుజాన్ని శీర్షం మీద నిల బెట్టి అది అలాగే నిలబడి ఉంటుందని ఆశించడం లాంటిది.

సనాతన విద్యావిధానంలో ఒకటి రెండు విషయాలను క్షుణ్ణంగా బోధించి ఆ తర్వాత మిగిలిన విషయాలపై దృష్టిని సారించేవారు. అది నవీనపద్ధతికన్న కచ్చితంగా వివేకవంతమైన పద్ధతి, ఈ విధానం వైవిధ్యమైన సమాచారాన్ని ఇవ్వలేదు. కాని ఇంతకన్న లోతైన, గంభీరమైన, నిజమైన సంస్కృతిని విద్యార్థుల్లో రూపొందించగలిగింది ఆధునిక సాధారణ విద్యార్థి మనస్సు, లోతులేని, బహువిషయాల మీద ప్రసరించే తేలికతనంతో చంచ లమైనదిగ వుంటున్నది. ఇందుకు కారణం ముక్కలు ముక్కలు చేసి విషయబోధన గావించే దుష్టబోధనా పద్ధతియే యగును. పూర్వవిద్యావిధానం లోని లోపం యేదైనా చెప్పాలంటే విద్యార్థి చిన్నతనంలో నేర్చిన విషయాన్ని ఉన్నత విద్య నభ్యసించే నాటికి మరచిపోయే అవకాశం వుంటుందనుటయే. కాని ప్రాచీ నులు జ్ఞాపకశక్తి కొరకై యిచ్చిన అద్భుతశిక్షణ యీ లోపాన్ని

తొలగించగలిగింది. భవిష్యత్ విద్యావిధాన రూపకల్పనలో మనం పురాతన పద్ధతికికాని లేదా నవీన పద్ధతికికాని కట్టుబడకుండా నిపుణాత్మక విజ్ఞాన సముపార్జనకు సమగ్రమైన, వేగవంతమైన పద్ధతిని ఎన్నుకొనవలసి వుంటుంది.

నవీన పద్ధతికి అనుకూలంగా చెప్పబడిన విషయమేమంటే పూర్వపద్ధతిలో ఒకే విషయాన్ని దీర్ఘకాలం బోధిస్తే విద్యార్థులు శ్రమ కోర్వలేక సులభంగా అలసిపోతారన్నది. తరచు విషయాలు మార్చి బోధించుటవల్ల వారి మనస్సుకు విశ్రాంతి కలుగుతుంది. నవీన విద్యార్థులు, పూర్వ విద్యార్థులకన్న వేరైనవారా అన్న ప్రశ్న వుదయిస్తుంది. అలాంటప్పుడు సుదీర్ఘ, ఏకాగ్రతకు తావిచ్చే పద్ధతిని నిరుత్సాహపరచి మనమే వాళ్లనలా తయారు చెయ్య లేదా? అతి చిన్నవయస్సున్న బిడ్డ ఎలాంటి పాఠశాలలో బోధనకైనా అనర్హుడే. ఏడు లేదా ఎనిమిది సంవత్సరాల వయసున్న వారే ఎలాంటి అధ్యయన ప్రారంభానికైనా తగినవారు. అలాంటివాడే ఆసక్తి వున్నచో చక్కని ఏకాగ్రతకు సమర్థుడవుతాడు. ఏకాగ్రతకు ఆసక్తియే మూలాధారం. మనం ప్రాథమికంగా అతని పాఠాలను ఆసక్తికరంగా లేని విధంగాను, విసుగు పుట్టించు విధంగాను చేసి, వాటిని తనపై బలవంతంగా రుద్దుతూ – పైగా అతని అశ్రద్ధను గూర్చి ఫిర్యాదు చేస్తుంటాం. ఇప్పటి అస్వాభావిక పద్ధతి స్థానంలో, విద్యార్థి తనకుతానుగా స్వభావానుగుణమైన, విధానాన్ని ప్రవేశపెడితే అది అతని అశ్రద్ధను, అశక్తతను తొలగిస్తుంది. పెద్దవారి వలెనే బాలురు కూడ ఒక విషయంపై ఆసక్తి కలిగి వుంటే ఆ విషయాన్ని మధ్యలో వదలకుండా చివరి వరకు నేర్చుకొన నిష్టపడతారు. అతడు తానెన్నుకొన్న విషయంపై ఆధిపత్యం వహించి, నిపుణత సాధించేవరకు కృషిచేస్తాడు. బాల్యంలో అతనికి అభిరుచి కలిగి, అవగాహన చేసికొనగలిగిన విషయాన్నే నెమ్మది నెమ్మదిగా బోధన సాగిస్తూపోవాలి.

ఉపాధ్యాయుడు తన దృష్టిని తొలుత భాషపై, విద్యార్థి మానసిక స్థాయిపై కేంద్రీకరించాలి. ఇవి సమగ్రం కాని మునుపే, బోధనా విషయాలను పెంచుతూపోతే, అది కాలాన్ని, శక్తిని

వృథాపరచినట్లవుతుంది. మనో పరికరాలు ఒక బాషను సులభం గాను, శీఘ్రంగాను నేర్చుకొనుటకు అవసరమైనంతగా అభివృద్ధి చెందిన సమయాన్నే, పలు భాషలను ప్రవేశపెట్టుట భావ్యమగునే కాని, విద్యార్ధి తనకు నేర్పినదానిని కొంతవరకు కొంతమాత్రమే గ్రహించి, శ్రమతో అసమగ్రంగా దానిపై ఆధిపత్యం వహించనపుడు కాదు. ఇంకను చెప్పాలంటే విద్యార్థి తన మాతృభాషపై సంపూర్ణ ఆధిపత్యం వహించినపుడే, మరొక భాషను నేర్చుకొనగలిగిన సామర్థ్యాన్ని సంతరించుకో గలుగుతాడు. అతడు తన మాతృ భాషను సంతృప్తిగా నేర్చుకొనకపోయినపుడు ఇతర భాషలను సమగ్రంగా నేర్వడం అసాధ్యం. పరిశీలన, నిర్ణయం, హేతువు, తారతమ్య విచారణలకు చెందిన ప్రజ్ఞలు చాలా స్వల్పంగా మాత్రమే పెరిగినప్పుడు విజ్ఞానశాస్త్రాన్ని అధ్యయనం చేయటం అంటే దండుగే... శ్రమ కూడాను. ఇతర విషయాలలో కూడా ఇంతే.

మాతృభాష విద్యాబోధనకు సముచినమైన మాధ్యమం. కనుక విద్యార్థి తన ప్రాథమిక శక్తులు అన్నింటిని మాతృభాష సమగ్రగ్రహణ పట్ల కేంద్రీకరించవలెను. ఇంచుమించుగా ప్రతి విద్యార్థికి, కల్పనాశక్తి, నూతన పదాల కొరకైన సహజ ప్రేరణ, నాటకీయ ప్రజ్ఞ, అపారమైన భావాల ఊహా కల్పన సౌలభ్యం ఉంటాయి. వీరికి సాహిత్య, దేశచరిత్రలో ఆసక్తి కలిగించాలి. వివేకరహితమైన, మొద్దుబారిన వర్ణక్రమానికి, పుస్తకాలు చదవ టానికి బదులు, విద్యార్థి అభివృద్ధి దశలకి అనుగుణంగా, సాహి త్యాన్ని గూర్చి, తనయొక్క, తన చుట్టు తన వెనకనున్న జీవి తాన్ని గూర్చి అతనికి ఆకర్షణీయంగా, ఆసక్తికరంగా పరిచయం కలిగించే విధంగా ఆతనికి అందివ్వాలి. ఈ దశలో యితర అధ్య యనమంతా, అతని మనోకౌశలాలను, నైతికశీలాన్ని, పరిపూర్ణం చేయుట కోసం వినియోగించాలి. ఈ సమయంలోనే చరిత్ర, విజ్ఞానశాస్త్రము, కళలు మొదలైనవాటి అధ్యయనానికి పునాది వేయవలెను. కాని వీనిని విద్యార్థిపై బలవంతంగా రుద్దకూడదు. ప్రతి బాలుడు ఆసక్తికరమైన కథను యిష్టపడతాడు. వీరులను

పూజిస్తాడు. దేశభక్తి కలిగి ఉంటాడు. అతనికి తెలియకుండానే తన జాతీయ చరిత్ర ద్వారా యీ గుణాలను పెంపొందించుకొనునట్లు చూడవలెను. ప్రతి బాలుడు ఒక పరమార్శకుడుగా, ఒక పరిశోధకుడుగా, విశ్లేషకుడుగా, ఒక దేశనిర్మాణ పరిశీలకుడుగా వుంటాడు. ఈ స్వభావాన్ని ఆధారంగా చేసికొని అతనికి తెలియకుండానే విజ్ఞానశాస్త్ర మౌలికజ్ఞానాన్ని అతడు పొందునట్లు చూడాలి. ప్రతి బాలుడు అన్నీ తెలిసికోవాలనే తనివితీరని ఆసక్తి కలిగి వుంటూ భౌతిక విషయవిచారణకు పూనుకొంటాడు. ఈ గుణాన్ని ఉపయోగించుకొని ప్రపంచాన్ని గూర్చి, అతన్ని గూర్చి తెలిసికొనుటకు, నెమ్మదిగ అతన్ని ఆ వైపు మరల్చాలి. ప్రతి బాలుడు స్వీయ ఆలోచన అనే విలువైన గుణాన్ని కలిగి వుంటాడు. అతనిలో క్రియాత్మక ఊహాశక్తి దాగి ఉంటుంది. ఈ సుగుణాన్ని ఉపయోగించి లలిత కళాత్మకశక్తికి తగిన ఆధారాన్ని అతనికందించవలెను.

ప్రకృతి మనకు ప్రసాదించిన ప్రజ్ఞలవల్ల లాభం పొందటానికి, ప్రకృతి మన ద్వారా పని చేయనివ్వాలి. మానవజాతి బాలలకొసగుచున్న విద్యావిధానం, ప్రకృతి ప్రక్రియలకు విఘాతం కలిగించేలా ఉంది. ఇటీవల హర్షణీయంగా పరిణత భావాలు ప్రాబల్యం వహించటం ప్రారంభం అయింది. ఆచరణకు, మార్గము, యింకనూ సుగమం కాలేదు. గత బోధనానుభవాలు, పద్ధతులు, వాటి పక్షపాత ధోరణులు, వాటి లోపాలు అన్నింటితో గతం మెడకు గుదిబండ అయింది. అవి మనలను అంత సులభంగా వదిలేట్లు లేవు. విద్యార్థుల ఉజ్జ్వల భవిష్యత్తు కోసం మనం స్పష్టమైన జ్ఞానవిధానాన్ని నిర్భయంగా అమలుపరచాలి. విషయాలను ముక్కలు ముక్కలుగా బోధించే విధానాన్ని, వ్యర్థపదార్థాలు పారేసే చెత్తగదిలోకి పారెయ్యాలి. బాలునికి జీవితంలోను, పనిలోను, జ్ఞానంలోను ఆసక్తిని కలిగించుట, అతని జ్ఞానేంద్రియములను సమగ్రంగా అభివృద్ధిపరచుట, అతడు తన మాతృభాషపై ఆధిపత్యం వహించగలుగునట్లు చేయుట – ఇవి మనం తొలుత చేయవలసిన కార్యం. ఆ తర్వాత అతడు శీఘ్రంగా విషయాలను నేర్చుకొన గలుగుతాడు.

ఇది అతని క్రమ అధ్యయనంలో ఆలస్యాన్ని తొలగించగలుగుతుంది. దీని వలన ఇప్పుడు కొన్ని విషయాలను దోషభూయిష్టంగా నేర్చుకొనే అతడు – ముమ్ముందు ఎన్నో విషయాలను సమగ్రంగాను, బాగుగను, నేర్చుకొన గలుగుతాడు.

మూలం: శ్రీఅరవిందులు
అనువాదం: బి. నరసింహయ్య

ఇంద్రియ శిక్షణ

V

ఆరు జ్ఞానేంద్రియాలు కన్ను, ముక్కు, చెవి, జిహ్వ, చర్మం, మనసుతో కలిసి – విషయజ్ఞాన సముపార్జన సమకూరుస్తాయి. ఆఖరుదైన మనసుకాక, మిగతా పంచేంద్రియాలూ బాహ్యేంద్రియ ఉపకరణాలుగా, కంటికి అగుపించేవి. భావనా సామగ్రి వివరాల ద్వారా, బాహ్యేంద్రియాలు విషయపరిజ్ఞాన సేకరణలో, ఇంద్రియ శక్తులను ఉపాధ్యాయుడు పరిపుష్టం కావించాలి. ఇంద్రియాలకు రెండు విషయాలు ఆవశ్యకమౌతవి – అవి నిర్దిష్టత, సునిసితత్వం. ఈ రెండూ లోపిస్తే ఇంద్రియావయవాలు, అసమగ్రంగా పని చేస్తాయి. వీటికి వున్న ఆటంకాలు ముందు కనుగొనాలి.

నిర్దిష్టత మీద నిశితగ్రహణశక్తి మీద ఆధారపడ్డ ఇంద్రియాలు అంతరాయం లేని నాడీమండల వ్యవస్థ మీద ఆధారపడి వుంటాయి. గ్రహణశీలత కలిగి తటస్థంగా వున్న మనసుకి అవి వాహికలు వంటివని చెప్పాలి. పైన చెప్పిన అవయవాలు వాటి ధర్మాలు అవి సక్రమంగా నిరంతరం నెరవేరుస్తూనే వుంటాయి. ఉదా: కన్నుని తీసుకుందాం. కన్ను సరియైన దృశ్యాన్ని నేత్ర పటలం (Retina) మీద నిరంతరం ప్రసారం చేస్తూనే వుంటుంది. అక్కడ విషయగ్రహణపారీణతలో లోపం, ఏదైనా వుంటే అది మరే

దైనా యితర కారణంవల్ల జరిగిందై వుంటుంది. కాని కన్ను చేస్తూన్న పని లోపంవల్ల కాదు.

బహుశా ఈ లోపం నాడీప్రసరణంలో పొరపాటువల్ల అయి వుండవచ్చు. నాడులు వాహికలు మాత్రమే. అవయవానికి సందేశాన్ని లేక సంకేతాన్ని మార్చే శక్తి వాటికి లేదు. ఒకప్పుడు నాడీ ప్రవాహంలో అవరోధం కల్గవచ్చు. ఈ అవరోధంవల్ల మనసుకు అందించబడిన సమాచారం తాలూకు సమగ్రత, నిర్దిష్టతలకు లోపం కలుగువచ్చు. అంగవైకల్యం ఉంటే, అది వేరే విషయం ఇది విద్యావేత్త పరిధి లోనికి రాదు. వైద్యుడు చూడవల్సినది.

ఆటంకం సమాచారాన్ని బుద్ధికి చేరవేయగల్గినంతటిదిగా లేకపోయినప్పుడు ఫలితం – ఇంద్రియ పరిజ్ఞానం అసమగ్రంగా ఉంటుంది. దృష్టి, వినికిడి, వాసన, స్పర్శ, రుచి మానసిక మాంద్యం మొద్దుబారిపోవటంలాంటి లోపాలు నివారించగలిగేవే – అవయం లోపరహితం కానప్పుడు గాయపడకపోయినపుడు, అవరోధం వైదొలగబడగలదు. పైన చెప్పిన నాడీవ్యవస్థ శుద్ధిపర్చుట ద్వారా ఇంద్రియజ్ఞానాన్ని క్రమబద్ధీకరించవచ్చు. ఈ చికిత్స చాల సులభమే – ప్రాణాయమం ద్వారా. ఈ ప్రక్రియ యూరప్ దేశాలలో ఎక్కువగా ప్రాచుర్యంలోకి వస్తూంది. ఈ పని కనక సక్రమంగా జరిగితే నాడీవాహికలు సమర్ధవంతంగా పనిచేస్తాయి: మరింత మెరుగ్గా పనిచేస్తాయి. దీన్నే యోగశిక్షణ లేక నాడీశుద్ధి అని అంటారు.

నాడీవాహికలో కలుగుతున్న యీ నిరోధం సాధారణంగా పూర్తిగా విఫలం కాదు. కాకపోతే వికృతం చేస్తుంది. దీనివల్ల భయాందోళనలు కలుగుతూ ఉంటాయి. ఆ సమయంలో ఇంద్రియ జ్ఞానం చలిస్తుంది. భయానికి లోనైన గుఱ్ఱం గడ్డిమోపు చూచి ప్రమాదకరమైన జంతువు అనుకోవటం, రోడ్డు మీద త్రాడును చూచి పాముగా భ్రమపడి మనిషి భయపడటం, ఇలాంటి వికృతాలే. ఇవన్నీ నరాల ఉద్రిక్తలని బట్టి జరుగుతాయి. వాటికి చికిత్స నాడీశుద్ధి ద్వారా, నరాలను సుస్థిరంగా, తొందరపాటు లేకుండా ఉంచుకోవటమే. నాడీశుద్ధి వ్యవస్థని కుదుటపరుస్తుంది.

సావధానమైన ప్రశాంతత నిస్తుంది. మనసు పరిశుద్ధమై అంతర్వ ర్తనలు నిలకడగా సాగుతవి.

నాడీవాహికలు నిశ్చలము, నిరాటంకముగా ఉన్నా కూడా, విషయసేకరణ పొరపాట్లు, అలజడి సంభవిస్తే, అది బుద్ధిపరంగా కలుగవచ్చు. ఆరవ ఇంద్రియం మనసు కూడా నాడులలాగే బుద్ధికి సమాచారవాహికయే. ఇది brain force – బుద్ధిబలంతో జరుగు తుంది. బుద్ధిపరమైన అలజడి అంతర్గతంగానూ బాహ్యాంగానూ కలుగవచ్చు. బాహ్యా సమాచారము, ముందు ఈ కొసనుంచి జ్ఞానేంద్రియముచేత సేకరింపబడుతుంది. పిమ్మట ఆ కొస నున్న ఉదాసీన స్మృతికి లేక, చిత్తమునకు నాడీవ్యవస్థ ద్వారా యథా తథంగా చేరుకుంటుంది. పంచేంద్రియ, జ్ఞాన సమాచర ప్రతిరూ పాలన్నీ (images) అక్కడ (మనసు) నిక్షిప్తం కాబడి, మనసుచేత బుద్ధికి అందింపబడుతవి. మనసు వాహికగానూ, జ్ఞానేంద్రియం గానూ కూడా – రెండు పనులు నిర్వర్తిస్తుంది. అవయవముగా (జ్ఞానేంద్రియ) మిగతావాటిలాగే ఇదీ నిర్దిష్టంగానే ఉంటుంది. కాని వాహికగా దీనికి అలజడి, ఆందోళనవల్ల ఆటంకం కలుగుతుంది. అపుడది వికృతమౌతుంది. అస్థిరమూ ఔతుంది.

జ్ఞానేంద్రియావయవంగా మనసు ఆలోచనానుభూతులను, బాహ్యాంతరాల నుంచి నేరుగా గ్రహిస్తుంది. ఈ అనుభూతులు వాటి కవి పరిపూర్ణ వాస్తవములు. కాని బుద్ధికి వాటి సమాచారం సక్ర మంగా చేరకపోవచ్చు. అసమగ్రంగా చేరవచ్చు. అసలు చేరకనే పోవచ్చు. అలజడి అభిప్రాయాలని ప్రభావితం చేస్తుంది. బుద్ధికి సంబంధించినంతవరకు దీని ప్రభావం శక్తివంతంగా ఉంటుంది. ఇక్కడే పొరపాటుకు ఎక్కువ అవకాశం ఉంటుంది. బుద్ధి పంచేం ద్రియ జ్ఞానాలతోపాటు, ఆలోచనకి సంబంధించిన అనుభూతులను కూడా నేరుగా స్వీకరిస్తుంది. మనోఇంద్రియమునకు సంబంధిం చిన పరిపూర్ణ జ్ఞానకౌశలమును యోగపరమైన క్రమశిక్షణలో (in yogic discipline) సూక్ష్మదృష్టి (subtle reception of images) అంటారు. భావప్రేషణము (Telepathy) వ్యక్తిత్వ అవగాహన (character reading) దివ్యదృష్టి, దివ్యవాణి వినికిడి, జరుగబోయే

వాటిని ముందే పసికట్టడం, ఎదుటి మనసును ముందే తెలుసుకో గల్గటం (thought reading) – అధునికంగా కనిపెట్టిన ఈ అంశాలు పురాతన మానసికశక్తులే! ఇవన్నీ మనసుకు సంబంధిం చినవే. అసమగ్ర అభివృద్ధితో ఇవి ఆగిపోయినవి. ఆరవ ఇంద్రియ మైన మనసుయొక్క అభివృద్ధికి శిక్షణ, ప్రత్యేకంగా లేకున్నది. భవిష్యకాలంలో నిస్సంశయంగా దీనికి స్థానం కల్పింపబడుతుంది. ఈలోగా బుద్ధి ఉపకరణము, మనసుకు, ఇంద్రియజ్ఞానాన్ని, సమ గ్రంగా అందించే శిక్షణ ఇవ్వటం సమంజసమే కదా!

నరాలు బలహీనత అనే ఆటంకాన్ని నాడీశుద్ధి క్రియ ద్వారా నిర్మూలించవచ్చు. రెండవ సమస్య భావోద్రేకాలకి సంబంధించి నది. ఇవి అభిప్రాయాల్ని వక్రీకరిస్తాయి. ఈ కోవలోకి వచ్చేవే ప్రేమ, ద్వేషము నైతిక అలవాట్లు, భావావేశాలు, క్రమశిక్షణలో ఉంచుకోగల్గటం వల్ల ఈ ఇబ్బందిని తొలగించుకోవచ్చు. నైతిక నియమాలు క్రమశిక్షణలో ఒక భాగము. ప్రస్తుతము ఆ విష యాన్ని ప్రక్కకి పెడదాం – పోతే మూడవ యిబ్బంది – మనసులో ముందు నుంచీ వాసనా విలసితంగా వున్న భావాల, సంస్కారాల ప్రభావాలు. వీటియొక్క జోక్యం. అవి మార్పుల్ని సహించవు. కొత్త భావాలు పక్షపాత ధోరణిని చీల్చుకుని లోన ప్రవేశించలేవు. ఇదొక జడత్వం. పరిణిత మనస్కులైనవారు మాత్రమే సద్యో భావాల్ని యదాతథంగా స్వాగతీకరించ గలుగుతారు. ఒక సంఘ టన జరుగుతూన్నప్పుడు, చూచేవాడికి సరియైన అభిప్రాయం కల్గినా, దాన్ని మనసులో ఉన్న పాతభావాల కలయికతో, అల వాట్లకి వ్యతిరేకంగా వుండడం చేత దానిని తిరస్కరించటమో, గుప్తంగా ఉంచటమో, లేక కలగాపులగం చేయుటమో జరుగు తుంది. ఫలితంగా బుద్ధి తప్పుదారి పడుతుంది. దీని గురించి యింకా విపులంగా చెప్పాలంటే మానసిక శాస్త్రాన్ని లోతుగా తరచి చూడాలి. ప్రస్తుతానికి దాన్ని అలా వుంచేద్దాం. చిత్తశుద్ధి లేకుండా ఈ అవరోధాల నుంచి బయటపడటం అసాధ్యం. యోగా నికిది ప్రాథమిక ప్రక్రియ. మన పూర్వీకులు దీనిని వేర్వేరు సాధ

నాలతో సాధించారు. కాని నేటి విద్యావిధానానికి ఇది అసంబద్ధంగా కనిపించవచ్చు.

ఈ సందర్భంలో గమనించవలసిన విషయం ఒకటుంది. మన ప్రాచీన భారతీయ నిబద్ధమైన సూత్రాల వైపునకు మనం దృష్టి సారించకుండా ఉన్నంత కాలము ఇప్పుడున్న ఈ అస్థిరత కొనసాగవలసినదే. నిజమైన జాతీయ విద్యావిధానము యూరోపియన్ భావాలచే నిబద్ధమై ఉండటమేమిటి! అందునా అతి ముఖ్యమైన అంశములలో.

దీనికి అతిసూక్ష్మము, ప్రముఖము మన వ్యవస్థకి సులువుగా అన్వయించగలిగే పద్ధతి ఒక ప్రక్రియ ఉన్నది. అది ఎలా అంటే – మన ఇచ్ఛతో సంబంధం లేకుండా, అడ్డు, ఆపు లేకుండా ఉదాసీన స్మృతి (passive memory) నుంచి అవిశ్రాంతంగా ఉప్పెనలా బయల్వెడలే ఆలోచనల పట్ల తటస్థమైన వైఖరి వహించటం. ఈ ఉదాసీనత పాత సంపర్కాలవల్ల కల్గిన సంస్కారాల నుంచి విముక్తి కల్గిస్తాయి. అవసరమైన వాటినే స్మృతి భాండాగారం నుంచి యెన్నుకునే స్వేచ్ఛ కలుగచేస్తాయి. అప్పుడు బుద్ధి సంస్కార రూపంలో మనసుని ఆదేశిస్తుంది – ఇక్కడ విషయాలని నిర్ణయించడం, ఎంపిక చేయడం, క్రమబద్ధం చేయడం మొదలైనవి జరుగుతాయి. ఈ క్రమాన్ని మొత్తంగా బుద్ధి తాలూకు 'కార్యాలయం' అని చెప్పవచ్చు. – అయితే, ఆ కార్యాలయం ఎంత సమర్థవంతంగా వున్నా, చిత్తశుద్ధి లేకపోతే అవన్నీ భ్రష్టాచార (corruption) రూపంలో కలుషితమై నానా రకములైన తప్పుడు తీర్మానాలకీ దారితీస్తాయి. అందుచేత చిత్తశుద్ధి, బుద్ధి నిబద్ధతకి, పరిపూర్ణ కార్యనిర్వహణకు అత్యావశ్యకము.

మూలం: శ్రీఅరవిందులు

అనువాదం: డా॥ రాజేశ్వరి

అభ్యాసము ద్వారా ఇంద్రియ పటుత్వము

VI

జ్ఞానసముపార్జనలో ఇంద్రియాలు సమర్థవంతంగా తోడ్పడకపోవు టకు, మరొక కారణం, వాటి అసమగ్ర వినియోగము. మనం దేని నైనా అవసరమైనంతగా, తగినంత శ్రద్ధ, దీక్షలతో పరిశీలించము. ఇంద్రియ చలితచాలనాలు అయిన దృష్టి, శబ్దము, వాసన, స్పర్శ, రుచి మనలో ప్రవేశానికి వ్యర్థప్రయత్నాలు చేస్తాయి – గ్రహణో పకరణాలు తామసిక జడత్వంలో ఉండి బుద్ధి సావధానంగా లేకపోయినప్పుడు. అందువలన బుద్ధి సక్రమ కార్యాచరణ కొరకు అందించే శిక్షణ ఇక్కడ అప్రస్తుతం కాదు. మనస్తత్వశాస్త్రపరంగా దీని ఉచితానుచాలు అలా ఉంచి, దీని విలువ గుర్తించటం అవ సరమూ, అనుకూలము కూడా. తన చుట్టూ వున్న శబ్దగ్రహణ పారీణతలో విద్యార్థి చురుకుగా అలవాటుపడాలి. వాటి వైవిధ్యా లను తెలుసుకోగలగాలి. వాటి స్వభావాలను, లక్షణాలను, మూలా లను పసిగట్ట గలగాలి. జ్ఞాపకాలు గుర్తుకొచ్చిన వెంటనే సక్ర మంగా ప్రతిస్పందించగలిగేలా వాటి స్మృతులను చిత్తములో భద్ర పరచుకోగలగాలి.

ఇంద్రియ జ్ఞానాన్ని, జ్ఞాపకశక్తిని వుపయోగించుటలో సరి యైన శ్రద్ధ చూపకపోతే మనుష్యుల్లో శ్రద్ధాపూర్వక వస్తు పరిశీ లనా లక్షణం పరిపూర్ణంగా వృద్ధిచెందదని నిశిత పరిశోధనల ద్వారా నిర్ధారించబడింది. రెండు గంటల క్రితం చూసిన వాటిని జ్ఞాపకముంచుకొని తిరిగి వాటి గురించి చెప్పే పనిని ఓ పదిమం దికి అప్పగించినట్లయితే, ఒకరు చెప్పేది, మరొకరు చెప్పేదానికి తప్పక భిన్నంగా వుంటుంది. అంతే గాదు. అసలు జరిగిన సంఘ టనలకే భిన్నంగా కూడా వుంటుంది. ఇలాంటి లోపాలు లేకుండా చేసినట్లయితే, తప్పులు దొర్లకుండా జాగ్రత్తపడటంలో పురోగతి సాధించనట్లే, ఇంద్రియాలకు వాటి పనిని సక్రమంగా నిర్వర్తించ గలిగే తర్ఫీదు నిచ్చుట ద్వారా దీనిని సాధించవచ్చు. బుద్ధి ఈ పనిని ఇంద్రియాల నుండి వాంఛిస్తున్నదనే విషయం ఇంద్రియాలు

గ్రహిస్తే, అవి వాటి కర్తవ్యాన్ని నెరవేరుస్తాయి. అంతే కాదు, వివిధ విషయాలను వాటి వాటి స్థానాల్లో ఒక క్రమపద్ధతిలో నుంచుటకు తగిన శ్రద్ధ కూడా కనపరుస్తాయి.

జ్ఞానాంశములలో శ్రద్ధ ఒకటి. దీని ప్రాముఖ్యత తెలిసినదే. సరైన జ్ఞాపకశక్తికి, దేనినైనా ఖచ్చితంగా నిర్ధారించుటకు శ్రద్ధ ప్రథమ నియమము. విద్యార్థి క్రమశిక్షణా కార్యక్రమంలో అతను చేసే పనిపై శ్రద్ధ కనపరచుట ప్రధానాంశము. అంతేకాక, నేను సూచించినట్లుగ, శ్రద్ధ చూపవలసిన వస్తువును ఆసక్తికరమైనదిగా చేయగలిగితే యిది మరింత సులభతరమౌతుంది. ఆ విధంగా ఒకే ఒక వస్తువుపై శ్రద్ధ కనపరచుట ఏకాగ్రత అనబడుతుంది. ఏమైనాగాని ఓ నిజాన్ని మాత్రం అప్పుడప్పుడు ఉపేక్షిస్తుంటాము. అదేమంటే, వేరు వేరు విషయాలపై ఏకకాలంలో ఏకాగ్రత వహించుట తరచుగా అనివార్యమౌతుంది. ఏకాగ్రతను గూర్చి ప్రస్తావించినపుడు మనసును ఒకే కాలంలో ఒకే దానిపై కేంద్రీకరించుట అన్న భావనే కలుగుతుంది. కాని రెండు మూడింటిపైనో లేక అనేక విషయాలపైనో ఏకకాలంలో మనసును కేంద్రీకరించగల శక్తిని పెంపొందించుట అసాధ్యమేమీ కాదు. ఒక్కొక్కప్పుడు ఇది ఆవశ్యకమౌతుంది. ఏకకాలంలో వేర్వేరు సంఘటనల మేళవింపు లేక వివిధ పరిస్థితుల సమీకరణ కావచ్చు, అనగా, ఒక్క క్షణంలో లేక అతికొద్ది సమయంలో తటస్థించే దృశ్యమో, శబ్ధమో, స్పర్శయో లేక వేర్వేరు దృశ్యాల, శబ్దాల, స్పర్శల సమ్మేళనమో కావచ్చు. మనస్సుయొక్క లక్ష్యము ఒకేదానిపై ఉండి మిగిలిన వాటిపై నిర్లక్ష్యము చేయటం లేదా పూర్తిగా విస్మరించటం జరుగుతుంది. లేదా అన్నింటి పైన ఒకేమారు శ్రద్ధ వహించుట అవశ్యమైనట్లైతే, దృష్టి పలు దిశలుగా చెదిరి, ఏ ఒక్కదానిపైన లగ్నము కాదు. అయినప్పటికి, ఈ పరిస్థితిని సరిదిద్దవచ్చు. ప్రతి అంశాన్ని క్షుణ్ణంగా పరిశీలించి గట్టిగా జ్ఞాపకముంచుకునే విధంగా వివిధ స్థితగతులపై శ్రద్ధాశక్తులను సరిసమానంగా కనపరచవచ్చు. ఇది కేవలం అభ్యాసానికి సంబంధించిన విషయం లేదా నిలకడతో సాధించవలసిన సహజ ప్రక్రియ.

వివిధ రకాల వస్తువులను ఖచ్చితంగా గమనించే ప్రక్రియలో కన్నులకు చేయి కూడ తోడ్పడుట ఎంతో వాంఛనీయం. దీని ఉప యోగము, ఆవశ్యకత సుస్పష్టమే. ఇది అంత చర్చనీయాంశము కాదు. ఇంద్రియగ్రాహ్య వస్తువును చేతితో అనుకరించే అలవాటు, ఆ వస్తువును మనస్సు గమనించుటలోను, గమనించిన దానిని యథాతథంగా నమోదు చేసుకొనుటలోను, జరిగే పొరపాట్లను, అస్పష్టతలను పసిగట్టుటకు సహాయపడుతుంది. హస్తానుకరణము గ్రహణపారీణతను బలపరుస్తుంది. చిత్రలేఖనము యొక్క ప్రధాన ప్రయోజనాలలో యిది ఒకటి. ఇంద్రియ శిక్షణలో భాగంగా చిత్ర లేఖనమును పాఠ్యాంశముగా చేర్చాలని చెప్పటానికి ఈ కారణము ఒక్కటి చాలు.

మూలం: శ్రీఅరవిందులు
అనువాదం: అందుగులపాటి కైలాసపతి, జానకి

మనోనైపుణ్యాలు – శిక్షణ

VII

బుద్ధికి సంబంధించిన నైపుణ్యాలలో పరిశీలనా జ్ఞానం ఒకటి. ముందు బుద్ధికి ఉన్న గ్రహణశక్తులను బలోపేతం చెయ్యాలి. మన సాధారణ పరిశీలనలో కొన్ని వస్తువులను గమనిస్తాము; కొన్నిటిని విస్మరిస్తాము. గమనించటంలో కూడా అంత శ్రద్ధగా పరిశీలించము. యదాలాపంగా చూచిన వస్తువు యొక్క గ్రహణ శక్తి కూడా అంతంత మాత్రంగానే ఉంటుంది. ఏకాగ్రతతో గమ నించినపుడు వేరుగా ఉంటుంది. అపుడు వస్తువు ఉన్న స్థానం గాని రూపురేఖా విలాసాలు, పరిసరాలకు అతీతంగా దానియొక్క ప్రత్యేకత – ఇవి స్పష్టంగా మనసులో చక్షు, స్రోత్ర, ఘ్రాణ – ఈ మూడు ముఖ్యజ్ఞానేంద్రియాల జ్ఞానం స్పష్టంగా మనసులో స్థిర పడుతుంది ఏకాగ్రతతో కూడిన పరిశీలన వల్ల. స్పర్శ, జిహ్వేంద్రియ

జ్ఞానాలు కలిపితే మొత్తం వస్తువుయొక్క పంచేంద్రియజ్ఞానం స్పష్టం ఔతుంది. వస్తువుయొక్క స్వభావధర్మాలు అవగాహన లోనికి వస్తాయి. కవి, చిత్రకారుడు, యోగి – వీరికి ఆరో ఇంద్రియజ్ఞానం (sixth sense) ఉంటుంది. దీని వల్ల బాహ్యాపరిశీలనాత్మక దృష్టిలో వస్తువుయొక్క బాహ్యాస్వరూప స్వభావ సత్యాలను తెలుసుకుంటాడు. ఇవి బాహ్యాపరిశీలనకు సంబంధించిన అంశాలు. వీటికి ఆధారం శ్రద్ధతో కూడిన ఏకాగ్రత; నిర్దిష్టత (minuteness). ఈ లక్షణాలు అలవర్చుకున్నపుడు, ఒక వస్తువును, అలా casual గా యదాలాపంగా – చూచినా కూడా దాని గురించిన సమగ్ర సమాచారం అందుతుంది. ఉపాధ్యాయుడు, ముందు పిల్లలకి నేర్ప వలసినది ఇదే – శ్రద్ధతో కూడిన ఏకాగ్రత.

2) ఉదాహరణకి ఒక పుష్పాన్ని తీసుకుందాం. పిల్లవానికి పుష్పాన్ని గురించిన పరిశీలనా జ్ఞానం కలిగించాలి. పై పై జ్ఞానం అంటే – సాధారణ రంగు, వాసన మాత్రమే కాక, పువ్వుయొక్క సమగ్రజ్ఞానం కలిగించాలి. అంటే – పువ్వుయొక్క నిర్దిష్టమైన ఛాయ (shade), దానియొక్క ప్రత్యేకదీప్తి పరిమళంలో స్పష్టమైన గాఢత, రూపంలో వంపుసొంపుల విన్యాసం, వివిధ భాగాల అమరికలో అందాలు – ఇవన్నీ. ఆ పిమ్మట పువ్వును విడివిడిగా వేరుచేసి దాని ప్రధాన సమగ్ర స్వరూపాన్ని అదే పరిపూర్ణ దృష్టితో, సూక్ష్మపరిశీలన చేయాలి. ఈ పని అంతా – ఎందుకొచ్చినదిరా దేముడా – అన్నట్లుగా కాక, ఆసక్తితో చేయాలి. అందుకు తగిన ప్రశ్నావళిని నేర్పుగా ముందు ఉపాధ్యాయుడు రూపొందించుకోవాలి. వస్తువు పట్ల ఆకర్షితుడై, దాని సమగ్ర సమాచారాన్ని అంతటినీ తనకు తెలియకుండానే తాను సేకరించే ప్రోత్సాహాన్ని కలిగించేదిగా ఉండాలి.

3) తర్వాత జ్ఞాపకశక్తి, వివేచనాశక్తి (memorya & judgement) ఈ మానసిక లక్షణాలపై దృష్టి కేంద్రీకరించాలి. వీటిని కూడా పిల్లవాడు తనకు తెలియకుండానే తనకు తాను అలవర్చుకునేటట్లు ప్రోత్సహించాలి. పాఠాన్ని పలుమార్లు వల్లె వేయించి కంఠస్థం చేయించే పద్ధతి యాంత్రికమైనది, మొరటైనది;

తెలివితక్కువది. వేరొక పుష్పాన్ని అతనికి ఇచ్చి అదే పరిశీలనా దృష్టితో, దాని సారూప్యతలు, భేదాలు గుర్తించేలా చేయాలి. ఇలా రోజూ చేయటంవల్ల సహజంగానే పిల్లవాని జ్ఞాపకశక్తి సుశిక్షితమై బలపడుతుంది. అంతేకాదు. సారూప్యత, తారతమ్యాలు పోల్చి చూసే మానసిక ఆధారకేంద్రం స్థిరపడుతుంది. సమానధర్మాలు, వైవిధ్యాలు పరిశీలన చేసే అలవాటు విద్యార్థికి కలుగుతుంది. ఈ ప్రజ్ఞను పరిపూర్ణంగా వికసితమయేలా ఉపాధ్యాయుడు అవసర మైన ప్రతి జాగ్రత్త తీసుకోవాలి. ఇదే సమయంలో వృక్షజాతికి సంబంధమైన వర్గీకరణ, నియమాలు, ధర్మాల సమగ్రజ్ఞానం, మనోభూమికలో స్ఫురణకి రావడం ప్రారంభమౌతుంది. వికసించే మేధకి, నైపుణ్యంగా, సశాస్త్రీయంగా ఆలోచించగలిగే శాస్త్రీయ దృక్పథాన్ని అలవర్చాలి. ఆ రకంగానే శాస్త్రీయ విజ్ఞానం తాలుకు ప్రాథమిక సత్యాలు అవగాహన చేసుకోగలిగే మేధోసంపత్తి సమ కూర్చబడాలి. పువ్వులు, ఆకులు, మొక్కలు, చెట్లు – వీటి సారూ ప్యత, వైవిధ్యాల పరిశీలనవల్ల, వృక్షశాస్త్ర విజ్ఞానానికి ఒక చక్కటి ప్రాతిపదిక సమకూడుతుంది. ముందే శాస్త్ర సాంకేతిక విషయా లతో వాళ్ల బుర్ర బలవంతంగా నింపడం కాక విషయపరిజ్ఞానాన్ని శ్రమ లేకుండా వారంతట వాళ్లే తెలుసుకోవటం ఆరోగ్యకరమైన బుద్ధికి సహజమైనది. ఇదే విధంగా నక్షత్రాలు పరిశీలనతో ఖగోళ శాస్త్ర పరిచయం, భూమి, శిలల పరిశీలనతో భూవిజ్ఞాన శాస్త్రం, జంతువులు, కీటకములు పరిశీలనతో, జంతుశాస్త్రం, కీటకశాస్త్రం – వీటికి ప్రాతిపదికలు వారి బుద్ధికి అవలీలగా, శ్రమ లేకుండా అందించవచ్చు. కొంతకాలం తర్వాత రసాయన శాస్త్రం ప్రారం భించవచ్చు. పుస్తక విజ్ఞానభారంతో వాళ్ల బుద్ధిని ముందే నింపి వేయనక్కర లేదు. వివిధ రకాలైన పదార్థాలు, వస్తువులు – వీటి పరిశీలన, పరస్పరం పోలిక, వైవిధ్యం, – తద్వారా స్మృతి, నిర్ణయం – ఈ ప్రక్రియ ద్వారా ఏ శాస్త్రవిజ్ఞాన ప్రాథమిక జ్ఞానాన్ని అయినా సహజంగా ఆసక్తితో పిల్లలు తెలుసుకునేటట్లు చేయ వచ్చు. ఒక్కసారి ఆసక్తి కలుగుతే పిల్లవాడు ఉత్సాహంతో పిపా

సతో ముందుకు ఉరకలు వేస్తాడు, ఆవకాశం కల్గినపుడు. ప్రతీ విషయం తరగతిగదిలోనే నేర్పాలనే నిర్బంధం వైదొలగుతుంది.

4) మిగిలిన మానసిక ప్రజ్ఞలతో పాటు, వివేచనాశక్తి (judgement) యుక్తాయుక్త పరిజ్ఞానం పెరుగుతుంది. అడుగడుగునా పిల్లవాడు మంచిచెడులు నిర్ణయించుకోవలసిన పరిస్థితి కలుగుతూనే ఉంటుంది. (విషయ లేక వస్తువు గురించిన) సమ్యక్ భావన, నిర్దిష్ట ప్రమాణము, రంగు, రుచి, వాసన, శబ్దము – వీటి మంచిచెడులు నిర్ణయించుకోవాలి. ఒక్కొక్కప్పుడు వివేచన (judgement) విచక్షణ (distinction) కి సంబంధిత అంశాలు సూక్ష్మంగాను, సుకుమారంగానూ ఉంటాయి. మొదట్లో చాలా పొరపాట్లు రావచ్చు. అలాగని, మనోధైర్యం సడలకూడదని నచ్చ చెప్పాలి. ఫలితాలపై అనుబంధం పెంచుకోకుండా మనోవిశ్వాసం దృఢ పర్చుకోవాలి. క్రమేపీ తన నిర్ణయం సక్రమము అని తెలుస్తుంది. పొరపాట్లు రావు. నిర్ణయాలు సక్రమంగానూ, నిర్దిష్టంగాను వస్తాయి. పిల్లవాని నిర్ణయం మిగిలిన పిల్లల నిర్ణయాలతో సరిపోల్చి చూడటం చాలా మేలైన విషయం. పిల్లవాని అంతిమ ఫలితం ఒకవేళ తప్పుగా వచ్చినా, ముందు తానెంతవరకు సక్రమంగా ప్రగతి సాధించాడు, ఎక్కడ, ఎందుకు తప్పు ఫలితం వచ్చిందనే విమర్శక దృక్పథం అలవర్చాలి. తర్వాత తనంతట తానే, సవిమర్శకంగా విషయాలను, పరామర్శించకలిగేలా ప్రోత్సహించాలి. తను చేసినది సక్రమమైనపుడు ఆ అంశాన్నే తనకి పలుమార్లు గుర్తుచేస్తుండాలి. ఈ ప్రోత్సాహంవల్ల పిల్లవాని ఆత్మ విశ్వాసం బలపడుతుంది.

5) (వస్తువులు, విషయాల) సారూప్యతలు, వైవిధ్యాలు నిర్ణయించేటప్పుడు (the centre of analogy) సాదృశ్య కేంద్రం అనేది ఒకటి మనసులో, తప్పనిసరిగా ఏర్పడుతుంది. విద్యార్థి సారూప్యత కలిగిన అంశాల సామాన్యధర్మాలను తప్పనిసరిగా సమాహారపరుస్తాడు. విచారణ కూడా చేస్తాడు. ఇక్కడా పొరపాట్లు, పరిమితులు ఉండకపోవు. అయినా ఈ ప్రజ్ఞ విద్యార్థిలో పెంపొందేలా ప్రోత్సహించాలి. To form the habit of analogy

– సరియైన సాదృశత్వము పెంపొందించుకునేటందుకు సుశిక్షితుడు కావాలి. ఇది అత్యంత ఆవశ్యకమైన ఉపకరణం – an indispensable aid in the acquisition of knowledge – విజ్ఞాన సముపార్జనకి.

6) తార్కిక బుద్ధి నైపుణ్యమే కాకుండా, భావుకత (imagination) బుద్ధికిగల ప్రముఖమైన, అత్యంత ఆవశ్యకమైన నైపుణ్యం. మనోదృశ్య రూపకల్పన, భావనాబలం, వస్తువులలో చైతన్యం, రమణీయత, సమ్మోహనం, ఔన్నత్యం, భావస్ఫోరకత్వము, ఆధ్యాత్మికత – వీటిని దర్శించి, ఆస్వాదించి, ఆనందించగలగటం, భావుకత ప్రజ్ఞకి లక్షణాలు. ఇవి లోకమంతా పరివ్యాప్తమై ఉన్నవే. దీనిని గురించి వేరే సవివరంగా విచారణ చేయవలసిన ఆవశ్యకత ఉన్నది.

7) ముందుగా మానసిక శక్తులను విషయపరిజ్ఞాన సేకరణకు వినియోగించుకుంటాము. ఆ తర్వాత భావవ్యక్తీకరణ, అందుకు కావల్సిన భాషాభివృద్ధి వినియోగించాలి. భాషాభివృద్ధికి సంబంధించి మనం అంతంత మాత్రంగానే శ్రద్ధ వహిస్తున్నాం. వచో విన్యాసం, పదప్రయోగశక్తి, కొరవడితే భాషాదారిద్ర్యత ఏర్పడుతుంది. భావ వ్యక్తీకరణ కుంటువడుతుంది. మృదుత్వం ఉండదు. పదప్రయోగ ప్రక్రియలో మాట – దానియొక్క ధ్వని, రూప, భావ, – లక్షణాలు పరిగణనలోనికి తీసుకోవాలి. సమానార్థకమైన ఇతర మాటలతో పోల్చి సూక్ష్మతారతమ్యాలను తెలుసుకోవాలి. పొందిక, ఛందోగతి పరిశీలించాలి. వ్యాకరణయుక్తంగా ఉండాలి. సాహిత్యపరంగా, వాక్యవిన్యాస నైపుణ్యతకు ప్రాతిపదిక ఔతుంది. కేవలం వాక్యనిర్మాణ నియమాలు, సూత్రాలు వల్లె వేసినంత మాత్రాన భాషాకౌశల్యం రాదు. పిల్లవాని ఆసక్తి, జిజ్ఞాస ప్రాతిపదికలుగా తనలో భాషానైపుణ్యం, భావవ్యక్తీకరణ పెంపొందింపచేయాలి.

మూలం: శ్రీఅరవిందులు

అనువాదం: కర్రా వెంకటేశ్వర్లు

హేతువాద నిపుణతకి శిక్షణ

VIII

మన తార్కిక దృక్పథానికి ఏ అంశాలయితే తోడ్పడతాయో, వాటన్నిటినీ సరిగా మలచుకోవడంలోనే తార్కిక దృష్టి పెంపొందుతుంది. ఇంతే కాదు, ఇందుకు తగిన భావజాలాన్ని వ్యక్తీకరించగలిగే పదప్రయోగ కుశలత కావాలి. ఇది తార్కికతకి మొదటి మెట్టు. దీని తరవాత, సేకరించిన అనుమాన ప్రమాణాలను (premises) ఆధారం చేసుకుని ఆలోచించడం జరగాలి. ఏ ఆధారాలు లేకుండా తర్కం కొనసాగదు. దొరికిన ఋజువుల ఆధారంగా ఒక నిర్ధారణకి రావడము, పూర్వానుభవం ఆధారంగా ఏర్పరుచుకున్న నిర్ణయాలని మార్చుకోవడమూ తెలుసుకున్న ఒక వాస్తవం ఆధారంగా మరొక వాస్తవం ఆవిష్కరించటానికి ఆలోచన కొనసాగించడం – ఇవే తర్కంలోని మూడు పద్ధతులు. ఉదాహరణకి – రోజూ సూర్యుడు ఉదయించడం చూసి, ప్రతి రోజూ కొంత సమయం చీకటి తర్వాత సూర్యుడు ఉదయించడం, వెలుగు రావడం ప్రకృతి నియమనే నిర్ధారణకి వస్తాం. అలాగే, ఎక్కడ పొగ వుంటే, అక్కడ నిప్పు ఉంటుందని ఖచ్చితంగా అనుకుంటాం. అంటే, పరిశీలనాత్మకమైన సంఘటనల ఆధారంగా సాధారణ నిర్ణయాలకి వస్తాం. అటువంటప్పుడు ఎక్కడన్నా పొగ చూస్తే, దానికి ఆ పరిసరాల్లో ఇంకే ఇతర కారణాలూ లేకపోతే, ఎవరో మనిషే నిప్పు రగిల్చి ఉండాలనే నిర్ణయానికి వస్తాం. కానీ నిప్పు రాజుకోడానికి చాలా కారణాలుంటాయి. కేవలం మనుమలే కాక, అగ్నిపర్వతాలు, మెరుపులు, పరిసరాల్లోని బలమైన రాపిడి – ఏవైనా నిప్పు రాజుకోడానికి కారణాలు కావచ్చు. అందువల్ల అన్ని కారణాలు తెలుసుకోకుండా ఖచ్చితమైన నిర్ధారణకి రాలేము.

తర్కానికి మూడు ముఖ్యమైన అంశాలున్నాయి –

1) మనం ప్రాతిపదికగా తీసుకున్న వాస్తవాల లేక నిర్ణయాల నిర్దిష్టత.

2) ప్రాతిపదికగా తీసుకునే ఆధారవిషయాల (data) సమగ్రత, నిర్దిష్టత

3) లభించిన ఆధారాలనిబట్టి తీసుకోబోయే నిర్ధారణల్లోంచి అసంభవాలనీ, పొరపాట్లనీ తొలగించగలుగుట – నిజానికి ఈనాడు మన తర్కవిధానం లోపభూయిష్టంగా వుండటానికి చాలా శాతం ఈ మూడు నియమాలు జాగ్రత్తగా పాటించకపోవడమే. ఏ విషయాలనయితే సత్యాలనుకుని తర్కం మొదలుపెడతామో, అవి అసంపూర్ణ సత్యాలో, లేక అసత్యాలో అవవచ్చు. ఇంకా అతి క్లిష్టమైనదేమిటంటే, ఇటువంటి విషయాల ఆధారంగా నిష్పక్షపాతంగా ఆలోచించడం, అసంభవాలనీ, అసత్యలనీ ఏరిపారేసి సరైన తార్కిక సమాధానానికి చేరుకోగలగడం! ఉదాహరణకి, భూమ్యాకర్షణశక్తి అన్నిటా వర్తిస్తుందని నిర్వివాద సత్యంగా అంగీకరిస్తే దీనికి విరుద్ధంగా వుండే ఏ చిన్న అంశం ఋజువైనా ఈ నిర్వచనం తప్పవుతుంది. జాగ్రత్తగా గమనిస్తే అటువంటి ఋజువు లుండకపోలేదు. గమనించాల్సిందల్లా – జాగ్రత్తగా, నిశితంగా పరిశీలించగలిగితే, తార్కిక ఆలోచనలలోంచి తప్పులనీ, పొరపాట్లనీ కనీసస్థాయికి తగ్గించడం సంభవమే.

తార్కికశక్తి పెంచుకోడానికి మనం సాధారణంగా అనుసరించే పద్ధతి కూడా తప్పే – తర్కశాస్త్రబోధనతో హేతువాద నైపుణ్యశిక్షణ ప్రారంభిస్తాం. అలవాటుగా మనం చేసే పొరపాటుకిది ఒక ఉదాహరణ. నేరుగా విషయాన్ని అనుభవపూర్వకంగా తెలుసుకోవలసినదాన్ని, పుస్తక పరిజ్ఞానం ద్వారా విషయపరిజ్ఞాన సేకరణ – జీవితంలోని అనుభవాలను బట్టీ, గమనించి తెలుసుకున్న వాస్తవాలని బట్టీ తర్కజ్ఞానం/తార్కికత పెరగాలిగానీ, పుస్తకాల్లో చదివిన నియమాల మీద ఆధారపడి, నిర్వచనాలను స్థిరపర్చుకోకూడదు. Rule సహాయంతో example కాక, example సహాయంతో rule స్థిరపర్చుకోవాలి.

అందుకే తార్కికతకి పదును పెట్టాలంటే, ముందు నించీ కార్యకారణ సంబంధాల జాడ తెలుసుకొని, అనుమాన ప్రమాణాలు వెలికితీసే ప్రక్రియలో పిల్లవానికి ఆసక్తి కల్గించడం మొదట జరగాలి. ఇందులో ఎదురయే అనుకూల, ప్రతికూల సాఫల్యతలు గమనించాలి. జయాపజయాల హేతువులు తెలుసుకోవాలి. ముందు వాస్తవాలుగా తీసుకున్న అంశాలలో ఎన్ని అవాస్తవాలున్నాయో కనుక్కోవడం, అటువంటి అసంపూర్ణ/కాల్పనిక ఆధారాలని ప్రామాణికంగా తీసుకోడం వల్ల వచ్చే నిర్ణయాలలోని తొందర పాటుతనాన్ని పరిశీలించుకోవడం, ఏ అంశానికైనా ఆలోచించేందుకు వివిధ దృక్కోణాలుంటాయని తెలుసుకుని, కేవలం మన ఆలోచనే సరైనదనే మూర్ఖత్వంలోంచి బయటపడటం – క్రమ క్రమంగా ఈ లోపాలని తొలగించుకుంటే మానవ మేధస్సు సాధ్యమైనంత ఉన్నత తార్కికస్థితికి చేరుకోగలదు. జీవితంలోని అనుభవాల పాఠాల తరవాత, తార్కిక శాస్త్రపఠనం సునాయసమే. శాస్త్రాన్ని క్రమబద్ధీకరించే స్థాయికి వచ్చే సమయం వరకూ తర్క శాస్త్ర అధ్యయనం వాయిదా వేయవచ్చు.

మూలం: శ్రీఅరవిందులు

భావానువాదం: బి. వరలక్ష్మి

విద్యకి యదార్థ లక్ష్యము

ప్రతి మానవుడు స్వయం వికాసము చెందే జీవాత్మ. పిల్లలు స్వయంగా తమకుగా తాము నేర్చుకొనునట్లు చేయుట, తమ మేధాశక్తి, నైతిక స్తోమతను, కళానైపుణ్యాన్ని, కార్యదక్షతను పెంపొందించుకొనుట, అచేతనమగు మట్టిముద్దను పిసికి అచ్చు పోసి ఆకారమును దిద్దినట్లుగా కాక, స్వేచ్ఛగా సర్వాంగసౌష్ఠవము కలిగిన జీవుడిగా పెరుగుటకు దోహదపడుట, తల్లిదండ్రుల, ఉపాధ్యాయుల కర్తవ్యము. ఆత్మ అనగా నేమిటి అనే అవగాహన యింకా ఏర్పడలేదు. పిల్లల విషయంలోగాని, పెద్దల విషయంలో

గాని, వారి అంతరాత్మను వారు కనుగొనుటలోను మరియు వారి లోని వాస్తవ చైత్యపురుష సత్తాను వారు తెలుసుకొనుటలోనే అసలు రహస్యం దాగివున్నదని వారికి యింకా తెలియబడలేదు. దానికి ప్రాధాన్యతను కలుగచేసి కూడా, దానిని ముందుంచి నాయకత్వం వహించి నడిపించేలా చేసినట్లైన, విద్యాభ్యాసానికి సంబంధించిన కార్యకలాపాలను చాలావరకు మన నుండి అదే స్వీకరిస్తుంది. అంతేగాక, నేటి మన బాహ్య, దైనందిన, యాంత్రిక జీవన వ్యవహారాలకు అతీతంగా మానవుడి మానసిక అంతర్గత శక్తిసామర్థ్యాలను పూర్తిగా తెలుసుకునేట్లు చేస్తుంది. ఇట్టి వినూత్న బోధనా పద్ధతులు నిజమైన కార్యాచరణకు దారితీసే తిన్నని మార్గము. ప్రాణిక, భౌతిక భావనల మరుగున దాగివున్న వాస్త వానికి దగ్గరయ్యే ప్రయత్నము వలన మరియు దానికున్న అవ కాశాలపై అధికంగా ఆధారపడుటవలన మానవుడు అంతర్గ తంగా ఒక ఆత్మ అని, ఒక దివ్యచైతన్యశక్తి అని, లోనున్న ఈ చైత్యపురుషుని మేల్కొల్పుటయే విద్యాభ్యాసము యొక్క అంతిమ లక్ష్యము అనే దిశగా మనలను నడిపిస్తుంది. స్వకీయ అస్తిత్వపు నిగూఢసత్యంలోని కీలకసూత్రాన్ని కనిపెట్టి దాని కనుగుణంగా జీవించ తలచినట్లయితే, సర్వ మానవజాతి జీవితలక్ష్యం కూడ నిజంగా ఒకటే అవుతుంది.

మూలం: శ్రీఅరవిందులు

అనువాదం: అందుగులపాటి కైలాసపతి, జానకి

సమాచార పత్రం

2006 ఆగస్టులో ఈ క్రింది కార్యక్రమాలు పాండిచేరిలో నిర్వ హింపబడుతవి. 1. శ్రీఅరవింద సొసైటీవారి వార్షిక సమావేశము – ఆగస్టు 12, 13 మరియు 14 తేదీలలో. 2. ఆగస్టు 15 న శ్రీఅర విందుల 134 వ జయంతి ఉత్సవము. 3. శ్రీఅరవిందుల భగవ ద్గీతా వ్యాసాలపై గోష్టి.. ఆగస్టు 17 నుంచి 26 వరకు ఉదయం 9